Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Voltaire.; oversat af det Franske [ved Andr. Chr. Alstrup].
Titel | Title:	Candide : eller den bedste Verden
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 2
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kiøbenhavn : Zacharias Breum, 1797
Fysiske størrelse | Physical extent:	2 bd.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

58.-361

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

11 58 0 8 13350 X

+REX

Det Kgl. Bibliotek

130024844898

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Candide

eller

den bedste Verden.

Anden Deel.

Kiøbenhavn. 1797.
Trykt hos Zacharias Breum.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Første Kapittel.

Hvorledes Candide forlod sit Selskab, og hvad der saa tildrog sig.

Med Tiden bliver man kjed af alting i denne Verden; Riigdomme ere til Besværlighed for deres Ejere; den fyldestgjorte Ærgjerrighed efterlader intet andet end som Anger og Samvittighedsbid; Elskovens søde Følelser tabe snart deres Behagelighed; og Candide, som var bestemt til at være en Boldt for Lykken, blev snart træt af at dyrke sin Have.

Kiære Magister Pangloss, sagde han, dersom vi virkelig ere i den bedste af alle mueligе Verdener, saa maae De dog i det mindste tilstaae mig, at det kun kan kaldes at nyde en liden Deel

af den menneskelige Lykfalighed, naar man lever ubekiendt i en lille Krog ved Mar di Marmora, uden at have andet end sine Arme at kunne forlade sig paa, hvilke dog engang kunde blive ubrugelige; uden at have nogen anden Fornøjelse end den, som jeg nyder hos Frøken Kunnegunde, som er saa yderlig styg — og det som værre er — min Kone: uden at have andre til Selskab end som Dem, der undertiden falder mig ret kiedsommelig; eller Morten, der gior mig sørgmodig, Giroflee, hvis Ærlighed har begyndt for megen kort Tid siden; Paquette, hvis Farlighed de fuldkommen kjender; eller og den Gamle, der kun har en halv Bagdeel, og som fortæller Æventyr, man kan staae og falde i Søvn over.

Nu begyndte Pangloss at tale saaledes; Philosophien lærer os, at de, indtil det uendelige deelelige Monader, ordne sig selv med en forunderlig Forestillingskraft, for at sammensætte de forskiellige Legemer, som vi blive vaer i Naturen. De himmelske Legemer ere det, som de bør være; de beskrive de Kredse, som de bør beskrive; Menneskет følger den Drift, som det bør følge, det er saadant

dant som det bør at være, det gior det, som det, bør giøre. De beklager sig, O Candide, fordi deres Siæls Monade er fuld af Kiedsomhed; men De maae vide, at Kiedsomhed er Siælens Modifikation, og at desuagtet alting i Verden er indrettet paa den bedste Maade, baade for Dem, og for andre.

Da De saae, at jeg var ganske skiult med Bylder og Saar, saa blev jeg ikke destomindre ved min Meening; thi havde ikke Jomfrue Paquette ladet mig smage Elskovens Fryd og tildeelt mig dens Gift, da havde jeg ikke mødt Dem i Holland; da havde jeg ikke givet Giendøberen Jacob Leilighed til at udøve en god Gierning; jeg var ikke bleven hængt i Lissabon til Næstens Opbyggelse; jeg befandt mig da ikke her nu for at hjelpe Dem med Raad og Daad, og kunde ikke udvirke, at de lever og døer i den Leibnitzianske Troe.

Ja, min kiære Candide, alle Ting ere sammenkiædede, alting er nødvendigt i denne bedste af alle muelige Verdener. Det var nødvendigt, at den store Leibnitz blev foragtet, at Astronomen

Tycho

Tycho Brahe maatte forlade sit Fædreland, hvis Ære han var, at den store Statsmand Griffenfelt faldt i Unaade, at Linneus fandt Modstandere, fordi de ikke forstode hans System, nødvendigt er det, at den Politiske Journal skriver Usandheder, at Kritikastere bedømme det, som de ikke forstaae, og at Philosopherne vedblive at oplyse Menneskeheden, skiønt Frøerne i Litteraturens Moradser qvække imod dem af alle Kræfter; og dersom De endogsaa endnu eengang skulle blive jaget ud af det kiønneste af alle Slotte med drøie Spark for Bagdeelen, igien lære Exerceeringen hos Bulgarerne, atter løbe Spidsrod, og paa nye taale en Hollænderindes Religionsivers smudsige Virkninger, endnu engang drukne udenfor Lissabon; igien blive grusomt kagstrøgen efter den meget hellige Inqvisitions Ordre, paa nye komme til at svæve i samme Fare hos Los Padres, Langsrerne, og hos Franskmændene; ja skulle De endog komme til at udstaae alle muelige Ulykker, og aldrig forstaae Leibnitz bedre, end som jeg forstaaer ham, saa maae De dog stedse paastaae: at alting er godt, at alting er ypperligt, at det

fulde

fulde Rum, den subtile Materie, den forudbestemte Harmonie og Monaderne ere de herligste Ting i Verden, og at Leibnitz er en meget stor Mand, endogsaa for dem, som ikke besidde Gaver til at forstaae ham.

Paa denne smukke Tale svarede Candide, den sagtmodigste Skabning paa Guds grønne Jord, omendskiønt han havde dræbt tre Mennesker, hvoraf to vare Præster, ikke eet eeneste Ord. Men han var kied af at høre paa Magisterens Snak og af sit Selskab. Han gik den følgende Dag, om Morgenen tidlig, ud i den vide Verden, med en hvid Kiep i Haanden, uden at vide hvorhen, for at oplede et Sted, hvor man ikke kiedes og hvor der fandtes Mennesker af samme Slags, som i det gode Land Eldorado.

Candide, der var saa meget mindre ulykkelig, siden han ikke længer elskede Frøken Kunigunde, levede ved Velgierninger af de Folk, som ikke ere Kristne, men som dog give Almisser. Efter en meget lang og besværlig Marsch ankom han endelig til Tauris, en Stad paa Grændserne af Persien,

sien, som er berømt ved de Gruesomheder, som Tyrker og Perser vexelvis have udøvet der.

Candide var slet ikke hengiven til den Panglossiske Meening, thi han var i en jammerlig Tilstand, han var mager og affalden ved sine udstandne Strabadser, han havde neppe saa mange Klæder paa sin Krop, som udfordredes, til at skiule det, som giorde ham til Mand, og som Menneskет kalder Skammen. En Person nærmede sig til ham paa en meget høflig Maade, og bad ham at adle hans Huus ved sin Nærværelse.

De spotter over mig, min Herre, sagde Candide til ham; jeg er en fattig stakkels Diævel, der har forladt sin elendige Bolig ved Mar di Marmora, fordi jeg havde ægtet Frøken Kunigunde, som er bleven overmaade styg, og fordi Tiden blev mig lang. Jeg er i Sandhed ikke skabt til at adle nogens Huus. Jeg er Gud skee Tak! selv ikke af Adel. Havde jeg den Ære at være det, da skulde Hr. Baron von Donnerborg have kommet dyrt til at betale de Spark for R..... hvormed han beærede mig, eller jeg var

af Skam, hvilket kunde have været philosophisk nok; desuden er jeg skiændigen bleven pidsket af den meget hellige Inqvisitions Bøddeler, og af to tusind Bulgariske Fiirskillings-Helte. Giv mig, hvad De vil, men forhaan mig ikke for min Elendigheds Skyld. Ved saadan Spot taber Deres Velgierninger al deres Værd.

Min Herre, svarede Perseren, Du kan være en Tigger, og det synes at falde temmelig i Øjnene; men min Religion forpligter mig til Giæstefrihed. Det er nok for mig, at Du er et Menneske og ulykkelig. Derfor skal mine Øjensteene lyse for Dine Fødder; trin ind i mit Huus og adel det ved Din glindsende Nærværelse. Jeg vil giøre som Du siger, svarede Candide. Og han gik ind i Huuset med Perseren.

Candide kunde ikke noksom beundre den ærbødige Opmærksomhed. som hans Vært beviiste ham. Slaverne forekom hans mindste Ønsker; heele Huuset syntes ikke at være sysselsat med andet end som med at tilfredsstille hans Attraae. Dersom det vil blive saaledes ved, sagde Candide ved sig selv, saa maae jeg tilstaae at alting ikke gaaer

saa

saa slemt i dette Land. Tre Dage vare allerede forløbne, uden at Perserens kiærlige Omgang havde lidt den ringeste Forandring, og Candide udraabte allerede: Jeg har dog stedse troet, min kiære Magister Pangloss, at De havde Ret, thi De er en stor Philosoph.

Andet Kapittel.

Hvad der hændedes Candide i dette Huus, og hvorledes han forlod det.

Candide, der blev pleiet godt, klædt godt, og ikke længer følte til nogen Kiedsomhed, blev snart ligesaa rødladen, ligesaa munter, frisk og smuk som han havde været i Vestphalen. Med megen Fornøielse blev hans Vært, Ismael Raab, dette vaer. Det var en Mand af sex Fods Højde, prydet med to smaae overmaade røde Øine, og med en stor Kobber-Næse, som tydelig nok forraadte hans Overtrædelser af Mahomets Lov, hans Knæbelsbart var meget berømt i heele Provindsen, og Mødrene ønskede ikke andet for deres

Søn-

Sønner, end at de maatte faae saadanne Knæbelsbarter. Raab havde Koner, thi han var riig, men han tænkte som man pleier at tænke i heele Østerland, og nogle Europæiske Kollegier.

En Dag sagde den trødske Perser til den godtroende Candide; Du Ynglingernes Prydelse, Din Skiønhed overgaaer langt Stiernernes, og klappede ham derhos sagte paa Kinden. Det har været en let Sag for Dig at erobre Hierterne. Du er skabt til at giøre andre lykkelig, og selv at være det. Ak! svarede vor Helt, jeg har kun været halvt lykkelig bag ved et Skiermbret, hvor jeg ikke havde det meget mageligt. Frøken Kunigunde var den Gang nydelig. . . . . Frøken Kunigunde! O din stakkels uskyldige Siel! Kom og følg med mig, min gode Dreng, sagde Perseren. Og Candide gik med.

De kom endelig til en meget smuk afliggende Egn, ved Udgangen af et lille Krat, hvor Taushed og Vellyst herskede. Her omfavnede Ismael Raab, Candide paa den kiærligste Maade, og giorde ham med faa Ord en Kiærligheds Tilstaaelse af samme Slags, som den, hvilken den

smukke

smukke Allexis saa eftertrykkelig beskriver i Virgils Hyrdesange.

Candide kunde slet ikke komme til sig selv igien fra sin Forbauselse. Nei, skreeg han, aldrig skal jeg taale saadan en Vederstyggelighed! Hvilken en Aarsag og hvilken en gruelig Virkning! Nej, jeg vil heller døe! Det skal Du ogsaa, sagde den rasende Jsmael. Hvorledes, Du kristne Hund, fordi jeg er saa høflig og vil giøre Dig en Fornøielse. .... Begvem Dig til at opfylde min Begiæring, eller Du skal døe den piinagtigste Død. Candide betænkte sig ikke længe. Han skjælvede for Perserens tilstrækkelige Grund, men frygtede at døe som en Philosoph.

Med Tiden vænner man sig til alting. Candide, som man hverken lod mangle Spiise eller Drikke, eller fattes det ringeste, men dog tillige godt bevogte, var ikke saa aldeeles utilfreds med sin Tilstand. Den gode Beværtning, og de forskiellige Lystigheder, som Jsmaels Slaver maatte anstille, bortskrømmede hans Griller; han var ikke ulykkelig, undtagen naar han tænkte det; og saaledes gaaer det med de fleeste Menneskeer.

Paa

Paa samme Tid ankom en af det Persiske Præste-Regiments drabeligste Stridsmænd fra Constantinopel, den lærdeste iblandt de Mahomedanske Lærere, som forstod det Arabiske udenad paa sine Fingre, og, det Grædske, som man i vore Tider taler i Demosthenes's og Sophochles's Fædreland, den velærværdige Ed Ivan-Baal-Denk. Han var reist derhen for at tale med den ærværdige Mamoud Abram, over en meget vigtig og kritisk Troes Artikkel.

Denne bestod i: om Propheten havde udtrukken den Pen, med hvilken han skrev Alkoranen, af Engelen Gabriels Vinge, eller om Gabriel havde foræret ham samme.

I tre Dage og tre Nætter havde de disputert med en Hidsighed, som kunde gisre Polemikkens kisnneste Aarhundrede Ære. Doktoren vendte tilbage fuld og fast overbeviist om, ligesom alle Alis Disciples, at Mahomet havde udtrukken Pennen; men Mamoud-Abram forblev urokkelig i den Troe, ligesom alle de svrige af Omars Tilhængere, at Propheten ikke havde været i Stand til at begaae slig en Uhøflighed, men

at

at Engelen Gabriel havde overgivet ham Pennen paa den artigste og høfligste Maade.

Man siger, at der var een af de saa kaldede stærke Aander i Constantinopel, som havde ladet sig mærke med, at man først burde have undersøgt, om det virkelig er sandt, at Alcoranen er skreven med en Pen af Engelen Gabriels Vinge; men han blev steenet ihiel.

Candides Ankomst havde giort Opsigt i Tauris; forskiellige Folk, som havde hørt ham tale om de tilstrækkelige Virkninger, formodede strax at han var en Philosoph. Man talde herom til den velærværdige Ed-Ivan-Baal-Denk, der var nysgierrig efter at see ham; Raab, som slet ikke kunde nægte en Mand af saadan Anseelse, noget, lod Candide fremstille for ham.

Han lod til at være meget fornøiet med den Maade, paa hvilken Candide talde om det Physiske og Moralske Onde, om den handlende og lidende Substanz. Jeg seer meget vel, at I er en Philosoph, og det er ogsaa alt. Men det er nok Candide, sagde den ærværdige Munk. Det sømmer sig ikke, at man behandler, saa stor en

Mand

Mand, som de er, paa en saa uanstændig Maade, og det gior man, saaledes har alle Mennesker fortalt mig. De er Fremmed, Ismael Raab har slet ingen Ret over Dem. Jeg vil bringe Dem til Hoffet, hvor De vist vil blive gunstig modtaget. Sophi elsker Videnskaberne. Ismael, overgiv mig strax denne unge Philosoph, eller frygt for Fyrstens Vrede, og at Himmelens og frem for alting hans Tieneres Hævn rammer Jer.

Disse sidste Ord forskrækkede den uforfærdede Perser, han bifaldt alting; og Candide, der velsignede Himmelen og Munkene, forlod samme Dag Tauris tilligemed den Mahomedanske Doktor. De toge Veien til Ispahan, hvor De ankom overvældede med Folkets Velsignelser og Velgierninger.

Tredie

Tredie Kapittel.

Candides Imodtagelse ved Hoffet og hvad som siden hændedes.

Den ærværdige Ed-Ivan-Baal-Denck forestillede Candide strax for Kongen. Hans Majestæt fandt en besynderlig Velbehag i at høre ham tale: Han lod ham disputere med de fleeste Lærde ved sit Hof, og disse Lærde begegnede ham som en uvidende Taabe og Dosmer, herved blev Hans Majestæt endnu meere overbeviist om, at Candide var en stor Mand:

"Da J ikke forstaae noget af Candides "Fornuftslutninger, saa sige J ham Skieldsord; "men jeg, som forstaaer meget mindre af samme, "kan dog forsikre Jer om, at det er en stor Phi"losoph, ja herpaa sværger jeg ved mit Knæbelsbart." Disse Sophis Ord stoppede Munden paa de Lærde.

Man gav Candide Værelser i Slottet, Slaver til sin Opvartning, og en meget prægtig Klædning. Ligeledes befalede Sophi, at intet

Men-

Menneske maatte understaae sig til at sige at han havde Ret, enten han talede klogt eller ikke.*) Hans Majestæt lod det ikke blive herved. Den ærværdige Munk efterlod ikke at udbede sig Allerhøjst sammes Bevaagenhed for sin Beskyttede, indtil at han besluttede at optage ham iblandt sine fortroligste Yndlinge.

Gud og vores Prophet være lovet, sagde Imanen, i det at han traadde ind i Candides Værelse, at jeg kan bringe Dig glade Nyeheder. Nu er Du lykkelig, min kiære Candide, Du vil faae Misundere i Hobetal, og komme til at svømme i Overflødighed, Du kan giøre Dig Forhaabning om de bedste Poster i Riget. Men forglem mig saa ikke, min kiære Ven, tænk paa, at det er mig, som har forskaffet Dig den Lykke, som Du nu skal nyde. Lad Glæde herske i Dit Aasyn. Kongen lader Dig vederfare en Naade,

*) Dersom dette skulde give de Philosopher, som bortødsle deres Tid med at giøe ad enhver i Procops Hytte, nogen Lyst til at giøre en lille Reise til Persien, saa kunde denne ubetydelige Bog være til stor Nytte for de Herrer Parisere.

Denne Anm. er af Doctor Ralph.

som mange inderligen have ønsket, og vil begynde en Højtidelighed med Dig, som Hoffet ikke har seet i to Aar.

"Hvilke ere da de Gunstbeviisninger, hvormed Fyrsten vil bære mig?" spurgte Candide. Endnu i Dag, svarede Munken fuld af Glæde, faaer Du halvtredsindstyve Slag af Tyrekrabasken paa Dine Fodsaaler; og det i Kongens egen Nærværelse. De Gildinger, som ere bestemt til til at berøge Dig med vellugtende Sager, komme her paa Øjeblikket. Belav Dig paa med godt Mod at taale denne lille Prøve, og at gjøre Dig værdig til Kongernes Konges Bevaagenhed. Kongernes Konge maae gierne beholde sin Bevaagenhed for sig selv, udraabte Candide fuld af Forbittrelse, dersom der udfordres Slag af Tyrekrabasken til at fortiene samme. Saaledes behandler han dem, svarede Doktoren gandske koldsindig, som han vil overvælde med sine Velgierninger. Jeg elsker Dig alt for meget til at bryde mig om den Uvillie som Du yttrer, og jeg vil gjøre Dig lykkelig enten Du vil eller ikke.

Han

Han havde neppe holdt op at tale, førend Gildingerne ankom. Foran gik hans Majestæts Under-Ceremoniemester, som var een af de største og meest fiirkaarne Herrer ved Hoffet. Candide maatte sige og gisre hvad han vilde, saa salvede og parfymrede de ham dog fra Top til Taae, efter brugelig Skik. Fiire Gildinger bare ham til det Sted, hvor Høitideligheden skulde skee, midt imellem to Geleeder af Soldater, under fuld Musik, Kanonernes Torden og Ringen med alle Jspahas Moskéers Klokker. Sophi*) var der, allereede ledsaget af de fornemste Betiente og Stormænd ved sit Hof.

Paa Øieblikket lagde man Candide paa en gandske forgyldt Bænk, og Underceremoniemesteren begyndte at forrette sit Embede. O Magister Pangloss, var de kun her! — skreeg den grædende Candide af alle Kræfter. Man skulde have anseet denne Opførsel for meget usømmelig, der-

*) Jeg bruger Ordet Sophi, fordi det er mere bekiendt end som Sefevy, som er det egentlige Ord, efter Hr. Petit le Croix Fortolkning. Han siger at Sophi betyder en Munke (capucin) Konge: men hvad kan det skade?

som Munken ikke havde forsikret, at hans Beskyttelse kun giorde al den Allarm, for desto meer at fornøie hans Majestæt. Og den store Konge var ogsaa virkelig færdig at lee sin Mave itu derover; ja han fandt saadan en stor Fornøielse heri, at han befalede at give ham endnu et halvhundrede Slag.

Men hans første Minister forestillede ham med en meget sielden Frimodighed, at en saadan uhørt Bevaagenhed imod en Fremmed kunde let fravende Undersaatternes Hierter fra ham, han gienkaldte derfor denne Befaling, og Candide blev igien baaren i sit Værelse.

Efterat man havde vasket hans Fødder med Vinædikke, blev han lagt i sin Seng. Rigets Stormænd kom den eene efter den anden for at ønske ham til Lykke. Tilsidst kom Sophi selv i egen høie Person, og rakte ham ikke alene Haanden til at kysse, efter Landets Skik og Brug, men gav ham desforuden et godt Næve-Slag imod hans Tænder. Heraf sluttede alle politiske Kandestøbere, at han vilde gisre en Lykke,

som

som var uden Lige. Og det som virkelig er overmaade sieldent, er, at disse Kandestøberslutninger, thi andet vare de dog ikke, rigtig traf ind.

Fierde Kapittel.

Nye Naade, som bliver bevist Candide. Hans Opholdelse.

Saasnart som Helten var helbredet, førte man ham frem for Kongen, at han kunde aflægge sin Taksigelse. Monarken modtog ham med megen Naade, under Samtalen gav han ham to eller tre Øresigen, og fulgte ham lige til Drabant-Salen med drøie Spark for R. . . . . Hofsolkene vare færdige at briste af Vergrelse. Fra den Tid, at Hans Majestæt havde vænt sig til at slaae Folk, for hvilke han bar en særdeles Bevaagenhed, havde endnu ingen nydt den Vere at blive slaget saa meget som Candide.

Tre Dage efter denne Samtale, blev vores Philosoph, der forbittredes over den Bevaagenhed, som man viiste ham, og som saae at alting gik meget slet til i hvor han end vendte sig, udvalgt til Statholder over Chusistan med uindskrænket Magt. Man prydede ham med en lodden Hue; som i Persien er et Tegn paa en høi Værdighed. Han tog Afskeed med Sophi, der endnu som tilforn gav ham nogle Beviis paa sit Venskab, og begav sig paa Vejen til Sus, Hovedstaden i sin Provinds.

Fra det Øieblik af, at Candide havde ladet sig see ved Hoffet, havde Rigets Stormænd svoret hans Undergang. De overordentlige Naades-Beviiser, med hvilke han var bleven overvældet af Sophi, havde ikke udrettet andet end forstørret det Uveir, som var færdig at bryde løs over hans Hoved. Imidlertid frydede han sig over sin Lykke, og frem for alting over at han kom langt bort fra Hoffet: han smagte i Forveien en høi Rangs Fornøielser; og han sagde af sit Hiertes Fylde:

Lykkalig sikkert er den Mand
som langt fra Fyrsten leve kan!

Han

Han var endnu ikke kommen tyve Miil fra Ispahan, førend femhundrede Ryttere, der fra Top til Taae vare bevæbnede, fyrede rasende ind paa ham og hans Folk. I det første Øieblik troede Candide at det var en Salve, som skede ham til Ære; men en Kugle, som knuste hans eene Been, underrettede ham om, at han havde taget Feil. Hans Folk strækkede Geværet, og Candide blev bragt mere død end levende til en eensom liggende Borg.

Hans Reisetøi, hans Slaver, hans hvide og sorte Gilbinger, og sex og tredive Koner, som Sophi havde foræret ham til sit eget Brug, blev altsammen et Rov for Seiervinderen. Man afskar vores Helts Been, af Frygt for at der skulde gaae Koldbrand i det, og man baer megen Omhyggelighed for hans Liv, for at kunde spare ham til en mere grusom Død.

O Pangloss! Pangloss! Hvad vilde blive af Din Lære om den bedste Verden, dersom Du saae mig her med eet Been i mine meest gruesomme Fienders Hænder, just som jeg betraadde Lykkens Stie; da jeg var Statholder, eller paa

en vis Maade Konge over een af Rigets betydeligste Provindser, det gamle Medien: da jeg havde Kameeler, Slaver, hvide og sorte Gildinger, og sex og tredive Koner til mit eget Brug, af hvilke jeg endnu ikke havde brugt en eeneste. — Saaledes udraabte Candide, saa snart som han kunde tale.

Imedens at han beklagede sig, tog alle Ting en god Vending for ham. Statstaadet, som var bleven underrettet om de Voldsomheder, man havde brugt imod ham, afsendte en Trop velsvede Soldater til at forfølge Oprørerne. Munken Ed-Ivan-Baal-Denck havde overalt ved andre Munke ladet bekiendtgiøre, at Candide, som var Munkenes Kreatur, følgelig ogsaa var Guds eget Værk. — Enhver, som vidste noget om dette Skarnstykke, aabenbarede det saa hastigt som de kunde, da Religionens Tienere desuden forsikkrede dem i Mahomets Navn, at enhver, som havde spiist Svinekiød, drukket Viin, tilbragt mange Dage uden at bade sig, eller havt Omgang med Fruentimmer i deres Urenlighedstid, (hvilket altsammen udtrykkelig er forbudt i Al-

kora-

koranen) skulde ipso facto være friekiendt fra sin Forbrydelse, naar han angav al det, som han vidste om denne Sammenrottelse.

Det varede ikke længe, førend Candides Fængsel blev udsporet; det blev med Magt indtaget. Og da her blev stridt for Religionen, saa bleve de Overvundne nedhyggede, som Skik og Brug er.

Saaledes undgik Candide den største Fare, som han havde været i, og vandrede tillige med sit Følgeskab over en Dynge af Liig, lige til sit Statholderskab. Her blev han imodtaget som en Yndling, der i Kongernes Konges Nærværelse havde faaet halvtredsindstyve Slag af Tyrekrabaasken under Fodsaalerne.

Femte Kapittel.

Candide bliver en meget stor Herre, og er dog ikke fornøiet.

Det Gode, som Philosophien medfører, bestaaer i, at den indskyder os Kiærlighed for vore Medmen-

menneſker. Paſcal er næſten den eeneſte iblandt Philoſopherne, ſom gierne vilde at vi ſkulle hade dem. Lykkeligviis havde Candide aldrig læſt Paſcal, og han elſkede den ſtakkels Menneſke Slægt af ſit ganſke Hierte. Alle retſkafne Folk mærkede det ſnart: de havde ſtedſe holdt ſig langt borte fra Perſernes Miſſi Dominici, men nu fandt de ſlet ingen Hindring i at forſamle ſig hos ham, og at hielpe ham med deres gode Raad.

Han giorde viiſe Indretninger til Agerdyrkningens, Befolkelſens, Handelens og Konſternes Opkomſt. Han belønnede dem, ſom havde giort nyttige Forſøg, han opmuntrede dem, ſom blot havde ſkrevet Bøger herom.

Naar man overalt i min Provinds er forneiet, ſaa kan jeg nok ogſaa være det, ſagde Candide med en elſkværdig Oprigtighed. Men han kiendte kun meget lidt til Menneſkene.

Efter nogen Tid blev han ſkammeligen angrebet paa ſin Ære i Klafferſkrivter, og bagvaſket i et Værk, ſom baer Navn af Menneſke-Venner.

Nu

Nu saae han endelig, at han med al sin Bestræbelse for at giøre lykkelige Skabninger, kun havde giort Utaknemmelige! Ak! udraabte Candide, hvor vanskeligt er det ikke at beherske disse ubefiedrede Væsener, som føre et Plantesliv her paa denne Klode! Gid jeg endnu var ved Mar di Marmora, i Selskab med Magister Pangloss, Frøken Kunnigunde, Pave Urban den Tiendes Datter, som kun har en halv Bagdeel, Broder Giroste og den meget kaade Paquette!

Siette Kapittel.

Candides Fornøielser.

Fuld af bitter Smerte skrev Candide et meget rørende Brev til den ærværdige Ed-Ivan-Baal-Denck; han afmalede for ham sin Stæls virkelige Tilstand med saa stærke Farver, at denne blev meget bevæget og udvirkede hos Sophi, at Candide blev entlediget fra sine Embeder. Til

Be-

Belønning for sin troe Tieneste, tilstod hans Majestæt ham en meget anseelig Pension.

Befriet fra den forfængelige Høiheds besværlige Byrde, søgte vor Philosoph snart i et privat Livs Fornøielser Panglosses bedste Verden. Hidindtil havde han kun levet for andre; ja det lod som, at han ganske havde forglemt at at han havde et Serrail.

Han erindrede sig samme med den Bevægelse, som sammes blotte Navn indgyder: Lad alting være i Stand, sagde han til sin første Gilding, thi jeg vil besøge mine Koner. Min Herre! svarede Manden med den klare Stemme, nu først fortiener Du Tilnavnet: den Viise. Mændene for hvilke Du har giort saa meget, fortiente det ikke, men Konerne. . . . . Det kan nok være, sagde Candide i al Sømmelighed.

I Baggrunden af en Have, hvor Konsten hialp Naturen til at udvikle sine Skiønheder, var der et lidet Huus af en simpel og smuk Bygningsmaade, og just heri var det meget forskielligt, fra dem som man seer i Forstæderne af den skiønneste Stad i Europa. Jo nærmere Candide kom

kom til dette Sted, jo meer steeg Blodet op i hans Ansigt. Rundt omkring denne behagelige Boelig var Luften opfyldt med den behageligste Vellugt; Blomsterne vare paa en forlibt Maade sammenflettede og syntes som at de vare veiledte ved Fornøielsens Drivt; her beholdte de længe deres forskiellige Yndigheder; Rosen mistede her aldrig sin Glands. Fra en Klippe nedstyrtede en Kilde med en behagelig Raslen, og indbød Siælen til hiin yndige Melankolie, som pleier at gaae foran det vellystige Øyeblik.

Skiælvende paa sit heele Legeme traadde Candide ind i en stor Sal, hvor Smag og Pragt herskede. Hans Sandser bleve henrykkede af et hemmeligt Tryllerie. Han kastede sine Øine hen paa den unge Telemach, som strøbte af alle sine Kræfter at undgaae Calypsos Nymphers forførende Yndigheder; derpaa hefte de han dem paa en halv nøgen Diana, der tog sin Tilflugt i den ømme Endimions Arme; hans Uroelighed tiltog ved Synet af en Venus, der nøiagtigen var kopieret efter den Mediceiske Venus.

Plud-

Pludselig tonede en guddommelig Harmonie i hans Øren. En Trop af flørede unge Georgianerinder triner ind i Salen, og dandser en Ballet omkring ham, dens Plan var meget behagelig, og meget meere passende end som hiine smaae Sybaritiske Balletter, der blive opførte i mange Fiælle-Theatre, efter at man har spillet Cæsars og Pompeii Død.

Paa et bestemt Signal faldt deres Slør. Hvilket rigeligt Udtryk laae i alle deres Ansigter, der endnu blev forhøiet ved Bevægelsens Heftighed! Hvor forførisk vare ikke alle deres Stillinger og Vendinger! Det var Konstens nøieste Studium, og syntes dog at være den blotte Natur. Den eenes Øiekast forkyndte en grændseløs Lidenskab; en andens Øie viiste kun den indtagende Længsel, som venter efter Fornøielser uden at søge dem; een bukkede og reiste sig hastig, for at lade hiine fortryllende Yndigheder see, som de Parisiske Damer vide saa godt at sætte i et glindsende Lys; og en anden slog sin lange Kiole tilside, for at viise et Been der alene var i Stand til at sætte en lækker Ødelig i Fyer og Flamme.

Dand-

Dandsen holdte op, og alle de Skiønne stode nu ubevægelige.

Ved den overalt herskende Taushed kom Candide til sig selv igien. Den allerheftigste Kiærlighed indtog hans Hiærte. Snart kyssede han de glødende Læber, snart de i vellystige Taarer svømmende Øine, hans Haand bedækkede de meer end Allabaster hvide Kiærligheds Halvkugler, han beundrede deres skiønne Dannelse; han saae de smaae Karminrøde Knopper, hvilke, ligesom unge Rosenknopper, kun ventede paa Solens velgiørende Straaler, for at aabne sig. Han kyssede dem med Henrykkelse, og hans Mund blev ligesom liimet fast til dem.

Vores Philosoph beundrede endnu nogen Tid en maiestætisk Vært, en smuk og nydelig Dannelse. Ganske fortæret af vellystige Begiærligheder, kastede han endelig sit Tørklæde til et ungt Fruentimmer, hvis Øine han stedse havde seet at være hæftede paa sig, og som syntes at sige: O lær mig dog Aarsagen til den mig ubekiendte Uroelighed, som jeg føler; og som rød-

mede

mede over sit hele Ansigt, da hun vilde sige dette, hvorved hun blev tusinde Gange deiligere.

Strax aabnede Gildingen Døren til et Kabinet, som var helliget til Elskovens Hemmeligheder; vore Elskende traadde ind, og Gildingen hviskede til sin Herre: Her vil Du finde Din Lykke. Aah! det vil jeg haabe, svarede Candide.

Loftet og Væggene i dette lille Værelse bestode af bare Speilglas; i Midten stod en Seng af sort Atlas. Paa denne kastede Candide den unge Georgianerinde, og afklædte hende med en næsten utroelig Hurtighed. Dette elskværdige Pigebarn havde ladet ham gjøre hvad han vilde, og ikke forstyrret ham uden ved syrige Kys.

Min Herre! sagde hun til ham paa godt Tyrkisk, hvor lykkelig er Din Slavinde! Hvor meget ærer Du hende ikke ved Din inderlige Kiærlighed! Alle Tunger afmale Følelsens Kraft, i deres Munde, som ere opfyldte af samme. Disse faa Ord fortryllede derfor vores Philosoph.

Han

Han var nu ganske ude af sig selv af Henrykkelse, alt hvad han saae forekom han fremmed. Hvilken en Forskiæl imellem den undforte og af Bulgariske Helte krænkede Kunnegunde, og en atten Aars gammel Georgianerinde, der var reen og ubesmittet, som hun var kommet af sin Moders Liv. Nu var det den første Gang, at den viise Candide smagte Elskovens høieste Fryd.

De Gienstænde, hvis Sødheder han nød baade med Øine og Hænder, fremstillede Speilene for ham fra alle Kanter; i hvor han end saae hen, da blev han det skionneste, hvideste Legeme vaer liggende paa sort Atlask, der fik en nye Glands ved de afstikkende Farver. Runde, faste og feede Laar; herlige hvælvede Lænder, han saae .... alt det skionne, som var mueligt at blive seet.

Det er tilstrækkeligt nok naar jeg siger, at vor Philosoph forskiellige Gange smagte den Deel af Lyksalighed, han kunde smage, og at den unge Georgianerinde efter en meget kort Tid blev hans tilstrækkelige Grund.

O Magister Pangloss, min kiære Magister, udraabte Candide ganske ude af sig selv, alting er her lige saa godt som i Eldorado! En smuk Kone kan alene opfylde en Mands Ønsker. Jeg er saa lykkelig som det er mueligt at noget Menneske kan være. Leibnitz har meget Ret, og I er en meget stor Philosoph, min kiære Pangloss. Jeg vil, for Exempel, vædde paa, at Du, mit elskværdige Barn, stedse har havt Hengivenhed til Lærdommen om den bedste Verden, siden Du altid har været lykkelig.

Ak nei, svarede den yndige Pige, jeg kiender intet til det, som Du kalder den bedste Verden, men jeg kan sværge paa, at Din Slavinde aldrig har vidst hvad Lykfalighed, var førend i Dag. Herre! dersom Du vil tillade det, saa vil jeg overbeviise Dig derom, ved en nøiagtig Fortælling om mine Hændelser. Giør kun det, sagde Candide; mit Sind er roeligt nok til at høre Historier. Den smukke Slavinde begyndte strax sin Fortælling med følgende Ord.

Sy-

Syvende Kapittel.

Zirzas Historie.

Min Fader var en Kristen og jeg er ogsaa en Kristinde, saavidt man har sagt mig. Han havde en liden Eremit-Boelig nær ved Cotatis, hvor han med en ivrig Gudsfrygt; og en meget streng Levemaade, erhværvede sig de Troendes Agtelse. Konerne kom til ham i hobetal, for at bevise ham deres Hengivenhed, og fandt en besynderlig Fornøielse i at vaske og bade hans Bagdeel, som han daglig, til Tegn paa sin Anger og Ruelse, meget ilde tilredte. Uden Tvivl kan jeg takke den allerandægtigste iblandt disse for mit Liv.

Jeg blev opdraget i en underjordisk Hvælving, som var nær ved min Faders lille Celle. Jeg var tolv Aar gammel, og endnu havde jeg ikke været ude af dette Sted, som lignede Graven, da Jorden begyndte at ryste med en forfærdelig Bulder. De underjordiske Hvælvinger styrtede ind og man trak mig frem af Gruusel. Jeg var halvdød, da Dagens Lys første Gang mødte

mine Øine. Min Fader tog mig op i sin Eremitboelig som et prædestineret Barn. Alting forekom Folket at være meget forunderligt ved denne Tidragelse; min Fader raabte: det er et Mirakel over alle Mirakler! og Almuen raabte ligesom han.

Man gav mig det Navn Zirza, som paa Persianst betyder, Forsynets Barn. Mine svage Yndigheder bleve snart en Gienstand for Opmærksomheden; Fruentimmerne begyndte allerede at komme meget mere sielden i Eremitboeligen, men Mandfolkene kom desto oftere. Een af dem sagde, at han elskede mig.

Elsker dit Skarn hende, sagde min Fader til ham, er Du i Stand dertil? Vid, at Gud, har anbetroet mig denne Jomfrue, og at han har forbudt mig at lade hende komme fra mig; med mindre at man gav mig Tusinde Zegviner. Saaledes lød den Allerhøiestes Befaling, hvilken han gav mig i Nat under en ærværdig Eremits Skikkelse. Pak Dig bort, elendige Staadder, at ikke Din ureene Aande besmitter hendes Yndigheder.

Jeg

Jeg har et oprigtigt Hjerte og sund Menneske-Forstand, svarede han, men hvad har Du? Umenneske! rødmer du ikke over at drive Spot med Guddommen for at tilfredsstille Din Gierrighed? Tør Du usle Stakkel have den Dumdristighed at sige, at Du haver talet med Gud? Det er at fornedre Himmelens og Jordens Skaber, at forestille ham som den, der har Omgang med saadanne Skabninger som Du er. O din Guds Bespotter raabte min Fader fuld af Rasenhed. Og Allah! befaler selv at man skal steene Guds Bespottere. I det at han sagde disse Ord, ihielslog han min ulykkelige Elsker, og hans Blod sprøitede i mit Ansigt.

Omendskjønt jeg endnu ikke kiendte noget til Kiærlighed, saa havde jeg dog følt Deeltagelse for dette Menneske, og hans Død gik mig saa nær til Hjærte, at jeg siden efter ikke kunde taale at see min Fader for mine Øine. Jeg tog den Beslutning at forlade ham, han blev det vaer. Utaknemmelige, svarede han, Du er min Datter, jeg har avlet Dig, ... og Du hader mig. Det er vel, jeg vil fortiene Dit Had ved den gruesomste Behandling. Han

Han holdt sit Ord alt for vel, den grue-fomme Mand! Fem Aar levede jeg under bestan-dig Suk og Graad; hverken min Ungdom, eller min henvisnende Skionhed, kunde formilde hans Vrede. Snart giennemstak han alle mine Lemmer med en Mængde Knappenaale, snart pidskede han min Bagdeel i blodigt Kiød. . . . . Det sidste har ikke kundet skade Dig saa meget som Knap-penaalene, sagde Candide.

Ja det er ogsaa sandt, min Herre, sagde Zirza. Med faa Ord at sige, saa flygtede jeg bort fra min Faders Huus, og da jeg ikke torde anbetroe mig til noget Menneske, saa gik jeg dybt ind i en Skov. Der forblev jeg i tre Dage uden at nyde en Mundfuld Mad, og havde uden Tvivl død af Sult, dersom jeg ieg ikke havde havt den Lykke at behage en Tiger, som deelte sit Jagt-Rov med mig; men jeg maatte udstaae en usigelig Angest hos dette frygtelige Dyr, og paa et hængende Haar nær havde dette Uhyre voldsom afplukket den Blomst, som Du Herre har røvet med saa megen Møie og Fornøielse.

Den

Den slette Spiise, som jeg nød, foraarsagede at jeg fik Skiørbug, var neppe bleven befriet fra samme, da jeg fulgte med en Slavehandler til Teflis; der grasserede Pesten, og jeg fik den. Disse forskiellige Ulykker havde ingen stor Indflydelse paa mine Yndigheder, og afholdte ikke Sophis Indkiøber fra at kiøbe mig til Dit Brug.

I de tre Maaneder jeg har været iblandt Dine Koners Antal, har jeg bestandig fældet Taarer; baade jeg og mine Selskabssøstre bildte os ind, at vi bleve foragtede af Dig. Dersom Du kun vidste Herre, hvilke væmmelige Skabninger Gildingerne ere, og hvor lidet de formaae at trøste unge Piger, som man forsmaaer. Kort, jeg er endnu ikke atten Aar, og har tilbragt de tolv af dem i et afskyeligt Hul; jeg har oplevet et Jordskiælv; jeg er bleven bestænkt med Blodet af den elskværdigste Mand, som jeg nogensinde havde seet; jeg har i fiire Aar udstaaet de grueligste Piinsler; jeg har havt Skiørbugen og Pesten; tre Maaneder har jeg været i dette Harem, midt iblandt en Klynge af sorte og hvide Uhyrer, for-

tæret

tæret af brændende Begierligheder, stedse evarende det, som jeg havde reddet fra en plump Tigers Rasenhed, jeg forbandede min Skiæbne, og jeg var sikkert død der af Guldsoet, dersom du Herre ikke endelig havde beæret mig med Dine Omfavnelser.

O Gud! raabte Candide, er det mueligt at Du allerede i saa ung en Alder har prøvet saadan græsselig Elendighed? Hvad vilde vel Pangloss sige, dersom han kunde høre Dig? Men nu har Dine Ulykker en Ende, ligesaavel som mine: Er det ikke sandt, at alting gaaer dog ikke saa meget slemt i denne Verden? Da Candide havde sagt disse Ord, begyndte han igien at karessere sin Pige, og befæstede sig mere og mere i Panglosss System.

El-

Ottende Kapittel.

Candide bliver kied af denne Levemaade. Han forefinder een, hvis Møde her var ham meget uventet.

Candide uddeelte sine Gunstbevisninger i sit Serail med megen Liighed; han smagte Ubestandighedens Fornøielser, og vendte altid tilbage til Forsynets Barn med nye Begierlighed. Men denne Levemaade varede ikke længe; han følte snart heftige Smerter i sine Lænder, og en pinefuld Kolik, i det han blev lykkelig, udtørredes han og blev til Skind og Been. Nu syntes han at Zirzas Bryst var ikke saa hvidt eller saa blomstrende som før, hendes Lænder forekom ham hverken saa faste eller trinde, hendes Øine syntes, som om de havde mistet al deres Fyrighed, hendes Kinder syntes at have tabt deres Roser og Lilier, og hendes Læbers Rødme var bleven til en dødelig Bleeghed. Han blev vaer at hun gik en meget plump Gang, og at hun stank meget ilde. Med den største Vømmelighed bemærkede han nu en Plet paa Venus-Bierget, hvor han aldrig

aldrig før havde seet en Plet. Zirzas kiærlige Bestræbelser bleve ham til Byrde. Han blev Feil vaer hos sine andre Koner, som han ikke havde lagt Mærke til i sin Lidenskabs første Heftighed; han saae at de vare de skiændigste, geileste Toiter, han skammede sig over at han havde betraadt de Fied, som den Allerviiseste iblandt Menneskene for ham havde gaaet, & invenit amariorem morte mulierem.

Candide der endnu stedse havde disse Kristelige Tanker, spadserede op og ned af Gaderne i Sus for at bortiage den Kiedsomhed der er en Følge af Ledigang. Pludselig sprang en prægtigklædt Herre ham om Halsen og nævnede ham ved Navn. Skulde det vel være mueligt! raabte Candide: skulde det være Dem min Herre?... Aaah! det er umueligt! ..... Hr. Abbée Perigourdin..... Det er mig selv personlig, svarede Perigourdin.

Nu traadde Candide tre Skridt tilbage og sagde frimodigen: Er De lykkelig min Hr. Abbée? Det er ret et smukt Spørgsmaal, svarede Perigourdin. Det lille snedige Puds, som jeg spil-

spillede Dem, satte mig i en ikke liden Kredit. Politiet betiente sig af mig i nogen Tid, indtil jeg endelig blev uenig med samme. Jeg afkastede den geistlige Dragt, som jeg ikke længer kunde bruge. Jeg reiste til Engelland, hvor Folk af mit Haandværk blive bedre betalte. Jeg sagde alt det, som jeg vidste om Styrken og Svagheden af det Land, som jeg havde forladt. Og frem for alting forsikkrede jeg, at Franskmændene vare Afskummet af alle andre Nationer, og at sund Menneske-Forstand kun havde hiemme i London; endelig giorde jeg en glindsende Lykke, og nu er jeg kommen her for at slutte en Traktat med det Persiske Hof, hvis Formaal er, at udrydde alle Europæere, som, til Skade for Engellænderne, hente Bomuld og Silke fra Sophis Stater.

Deres Sendelses Diemed er meget roesværdig, sagde vores Philosoph; men De er en Gabstrik min Hr. Abbée, og jeg maae tilstaae at jeg slet ikke kan lide Gabstrikke. Jeg gielder noget ved Hoffet. Skiælv! Du staaer ved Enden af Din Lykksalighed; Du faaer nok snart Din fortiente Løn.

Hav

Hav Medlidenhed med mig naadige Herr Candide, raabte Perigourdin, og kastede sig for hans Fødder. Jeg føler en uimodstaaelig Drift til Skarnsstykker, ligesom De, til retskaffene Handlinger. Denne ulykkelige Tilbøielighed følte jeg strax da jeg giorde Bekiendtskab med Hr. Ralps, og da jeg arbeidede paa Feuilles*).

Hvad er det for Feuilles? sagde Candide. Det er en Pies, sagde Perigourdin, som udgiør to og halvfierdsindstyve Sider i Tryk, i hvilken man moerer Publikum med en bagtalersk og grov Satyre: Forfatteren er en brav Mand, som forstaaer at læse og skrive, og da han ikke har været saa længe Jesuit, som han gierne havde ønsket, saa

(* Een af de tredive eller fyrretyve Journaler som blive trykte i Paris. Den er kun bekiendt i Frankerig, hvor den bliver læst af alle Stænder Man maae ellers ikke forbytte denne Pies paa to og halvfierdsindstyve Sider med en anden af samme Storrelse, hvis Forfatter er meget om over sin egen Ære, og høit agtet af alle Viise.

Doktor Ralphs Anmærkning.

saa har han begyndt at skrive dette nydelige lille Værk, for at kunde fortiene saa meget at han kunde kiøbe Kniplinger og Stads til sin Kone, og opdrage sine Børn i Gudsfrygt; nogle andre sikkelige Folk hielpe ogsaa denne retskaffene Mand med Bidrag, for et Par Sols og nogle Pægle af Vin de Brie.

Denne Hr. Valps hører desuden til en meget lystig Klub, hvor man fornøier sig over at faae nogle Drukkenbolte til at benægte Guds Tilværelse, eller ved at gaae hen, og lade en stakkels Diævel ødelægge alt hvad han eier for at traktere dem, at slaae alle sine Møbler itu, og at udfordre ham til en Duel paa et øde Sted. Saadanne smaae smukke Streger kalde disse Herrer Mistifications, hvilke fortiene Politiets Opmærksomhed. Endelig er denne meget retskaffene Mand Hr. Valps falden i en saa stærk Sovesyge, omendskiønt han dog siger at han ikke har været paa Galeierne, at den gior ham ufølsom imod de meest bidende Sandheder; man kan kun vække ham op af den ved nogle visse voldsom-

somme Midler, som han da taaler med en ubeskrivelig Selvfornægtelse og Mod.

Under denne berømte Skribent har jeg arbeidet i nogen Tid, og jeg er selv bleven en berømt Skribent; jeg forlod Hr. Valps, for at arbeide for mig selv, da jeg havde den Ære at besøge Dem i Paris.

De er en Verkspidsbub, min Herre Abbée, men deres Oprigtighed rører mig. Reis til Hofset; spørg der efter den ærværdige Ed: Jvan-Baal-Denck; jeg skal anbefale Dem til hans Bevaagenhed, men med den Betingelse at De lover mig at blive et skikkeligt Menneske, og ei at bringe nogle Tusinde Mennesker paa Slagterbænken for Silke og Bomulds Skyld. Peregourdin lovede alt hvad Candide forlangte, og de skiltes ad som temmelig gode Venner.

Niende Kapittel.

Candides Unaade, og Hændelser paa sine Reiser.

Aldrig saa snart var Perigourdin kommen til Hoffet, forend han anvendte al sin Snedighed til at vinde Ministerne, og at styrte sin Velgiverer. Han udbredte det Rygte, at Candide var en Forræder, og at han havde talet ilde om Kongernes Konges Knebelsbart. Alle Hoffolkene fordømte ham til at blive stegt ved en langsom Ild; men Sophi, som var meget meere naadig, dømte ham kun til en evig Landflygtighed, naar han først havde kysset sin Angivers Fodsaaler, saaledes som Skik og Brug er i Persien. Perigourdin reiste til Sus, for at fuldbyrde denne Dom. Han fandt vores Philosoph ved temmelig god Helbred, og med fuldkommen godt Anlæg, til at blive lykkelig.

Min Ven, sagde den Engelske Gesandt til ham, det gior mig meget ondt, at jeg skal bringe Dem den Efterretning, at De ufortsvet maae forlade dette Rige, og kysse mine Fødder med

en

en sand Anger over Deres uhyre Forbrydelse.....
"Kysse Deres Fødder, Hr. Abbée? Jeg troer i Sandhed at de ikke ret selv veed hvad De snakker. Jeg begriber ikke en Smule af denne Spøg."

Nu traadde der nogle Stumme ind, som havde fulgt Perigourdin, og aftrak dennes Skoe og Stromper. Man tilkiendegav Candide at han maatte bequemme sig til denne Ydmygelse, eller belave sig paa at blive giennempælet. Ifølge sin frie Villie kyssede Candide Abbéens Fødder. Man beklædte ham med en ussel Lærreds Kittel, og Bøddelen jagede ham ud af Staden med disse Ord: Det er en Forrædder! han har talt ilde om Sophis Knæbelsbart! han har talt ilde om det Keiserlige Knæbelsbart!

Hvad giorde nu den tienstagtige Geistlige, imedens at man saaledes omgikkes med hans Yndling? Det veed jeg i Sandhed ikke? Formodentlig er han bleven kied af længere at beskytte Candide. Hvo kan vel giøre Regning paa Kongernes og frem for alting paa Munkenes Bevaagenhed!

Imid-

Imidlertid fortsatte vor bedrøvede Helt sin Reise. Aldrig har jeg talt om Persiens Konges Knæbelsbart, sagde han ved sig selv. I eet Øieblik styrter jeg fra Lyksaligheedens høieste Top ned i Elendighedens Afgrund, fordi en Slyngel, der har fornærmet alle Love, anklagede mig for en Forbrydelse, som jeg ikke har begaaet; og denne Dydens Forfølger ..... han er lykkelig.

Efterat Candide havde vandret i nogle Dage, befandt han sig paa Grændserne af Tyrkiet. Han tog sin Vei til Mar di Marmora, med den Beslutning at forblive der, og at henbringe sin øvrige Levetid med at dyrke sin Have. Da han kom igiennem en lille Landsbye, saae han, at der var et stort Opløb; han spurgte om Aarsagen og Virkningen.

Det er en meget besynderlig Hændelse, sagde en Olding til ham. For nogen Tid siden forlangte den rige Mehemet Janitscharen Zamouds Datter til Ægte; han fandt, at hun ikke var Møe; og ifølge en meget rigtig og ved Lovene billiget Grundsætning, sendte han hende tilbage til hendes Fader, efter at han først ilde havde

tilredt hendes Ansigt. Zamoud som var ganske ude af sig selv over denne Fornærmelse, afhug i sin Vredes første Hede — som var meget naturligt — sin Datters ilde tilredte Hoved, med sin Sabel. Hans ældste Søn, som elskede sin Søster inderligen — og det er en meget god Drivt i Naturen — sprang imod sin Fader, og i sit Hiertes Forbittrelse, stødte ham — ogsaa ganske naturligt — en spids Dolk i Hiertet; derpaa rendte han, lig den rasende Løve, der seer sit Blod flyde, i fuld Forbittrelse til Mehemet; efter at han havde nedfældet nogle Slaver, som vilde sætte sig imod ham, nedsabiede han Mehemet, hans Koner og to Børn i Vuggen, hvilket altsammen er meget naturligt i saadan en heftig Sindsbevægelse, som han var i, endelig endte han med at aflive sig selv med den samme Dolk, der endnu røg af hans Faders og hans Fienders Blod; og dette er ogsaa meget naturligt.

O hvilke Grueligheder! udraabte Candide. O Magister Pangloss! hvad vilde Du vel sige, dersom Du fandt sligt Barbarie i Naturen? Maatte Du ikke tilstaae, at Naturen er fordærvet,

og

og at alting er ikke . . . . . Nei, sagde Oldingen, thi den forud bestemte Harmonie . . . . . O Himmel! skulde jeg ikke tage Feil? Er det virkelig Pangloss, som jeg seer igien? Ja, det er mig selv, svarede Oldingen. Jeg kiendte Dem strax, men jeg vilde ikke aabenbare mig for Dem, førend jeg havde erfaret, hvorledes De tænkte. Naa, lad os nu tale lidt om de tilfældige Virkninger, og lad os tillige faae at see, hvorvidt De er kommen i Livets Philosophie . . . .

Ak! sagde Candide, De anvender Deres Tid meget slet, Hr. Magister: Underret mig heller om, hvor Frøken Kunnegunde er bleven af, og hvor Broder Giroste, Paquette og Pave Urbans Datter ere: Det veed jeg ikke, sagde Pangloss: det er to Aar siden jeg forlod vor Bolig, for at søge Dem op; jeg har næsten giennemstreifet hele Tyrkiet, og vilde nu just begive mig til det Persiske Hof, hvor jeg havde hørt, at de levede i i fuld floribus. Jeg har kun opholdt mig i denne lille Landsbye, hos disse gode Folk, for at samle Kræfter til at begive mig paa Reisen igien. Men hvad seer jeg! raabte Candide ganske for-

bauset. De har jo kun een Arm, min kiære Magister?

Aah det siger intet, sagde den eensiede og eenarmede Magister. Intet er mere almindeligt i denne bedste Verden, end som at see Folk, der have kun eet Øie og een Arm. Det skeede paa en Reise til Arabien, at jeg mistede min Arm. Vor Karavane blev angrebet af en Trop Arabere, vor Eskorte satte sig til Modværge. Araberne vare de stærkeste, og ifølge Krigsretten nedsablede de os allesammen paa en ubarmhiertig Maade.

I denne Skiermydsel omkom der omtrent femhundrede Mennesker, og iblandt dem var der et Dusin frugtsommelige Koner. Hvad mig angaaer, da var kun min Hiærneskal klovet, og min Arm afhugget ... Men min kiære Candide, hvor kommer De til at have et Træe-Been?

Nu tog Candide Ordet, og fortaalde sine Hændelser. Vore Philosopher toge deres Vei tilsammen til Mar di Marmora, og vandrede glædeligen ad deres Stie, imens at de talede om det physiske og moralske Onde, om Frieheden,

om Prædestinationen, om Monaderne, og den forud bestemte Harmonie.

Tiende Kapittel.

Candides og Pangloſſes Ankomſt til Marmora, hvad de ſee der, og hvor de blive af.

O Candide, ſagde Pangloſſ, hvorfor blev De kied af at dyrke deres Have. Hvorfor vedblev vi ikke stedse at spiise syltede Cedrat og Pistacier tilsammen? Hvorfor blev De kied af Deres Lykſalighed? Fordi alt er nødvendigt i den bedſte af alle Verdener. De maatte udstaae Bastonaden i Kongernes Konges Nærværelse, De maatte lade Deres eene Been sætte af, for at gisre Chuſiſtan lykkelig, for at erfare Menneſkenes Utaknemmelighed, og for at bringe den fortiente Straf over nogle Niddingers Hoved.

Imedens at de talede saaledes, vare de ankomne til deres gamle Boelig. De første Giænstænde som

som de fik Øje paa, vare Paquette og Morten i Slaveklæder. Candide omfavnede dem kiærligen, og spurgte dem: Hvoraf kommer denne Forvandling? Ak! svarede de hulkende, De eier intet Huus meere. En Anden har paataget sig den Forretning, at dyrke Deres Have, han spiiser deres syltede Cedrat og Pistacier, og omgaaes med os, som vi kunde være Negerslaver. Men hvo er da denne Anden? spurgte Candide.

"Det er Storadmiralen, den ubarmhiertigste iblandt alle Mennesker. Sultanen vilde belønne ham for sin troe Tieneste, uden at det kostede ham en Halvskilling, og derfor konfiskerede han Deres Formue, under det Paaskud, at De var overgaaet til hans Fiender, og os fordømte han til Slaveriet."

Følg De mit Raad, sagde Morten endvidere, og reis længere frem. Har jeg ikke altid sagt Dem, at alt er meget slemt paa denne Jord; Summen paa det Onde overstiger langt Summen paa det Gode. Reis deres Vei, jeg har endnu det Haab, at De bliver en Manichæer, dersom De ikke allerede er det. Pangloss belavede sig

alt

alt paa et dygtigt Kontra-Argument, men Candide undertrykkede det, for at spørge om Kunnegunde, den Gamle, Broder Giroſle og Cacambo.

Cacambo er her, svarede Morten, han er juſt ifærd med at rendse en Rendesteen. Den Gamle er død af et Fodspark, som en Gilding havde givet hende for Brystet. Broder Giroſle er bleven Janitschar: Frøken Kunnegunde er bleven ligesaa trind og kisn som hun var før, og er for nærværende Tid i vores Serail.

Hvilken en Kiæde af Ulykker! udraabte Candide. Maatte da Frøken Kunnegunde blive smuk, for at gisre mig til Hanrey? Det er en Sag af megen ringe Betydenhed, sagde Pangloſſ, enten hun ligger i Deres eller i en andens Arme; det skader det almindelige Systems intet. Hvad mig angaaer, saa ønsker jeg hende en talrig Efterslægt. Philoſopherne bryde sig ikke om, med hvem Konerne avle Børn, naar de kun faae nogle. Befolkelsen .... Ak! sagde Morten, Philoſopherne burde heller syſſelsætte sig med at gisre nogle Individuer lykkelige, end som med at overtale dem til at formeere den lidende Menneskeslægts Antal.

Da

Da de talede saaledes, hørte de en stor Allarm. Det var Stor-Admiralen, som forlystede sig med at lade et Dusin af sine Slaver give Prygl paa deres Agterkompas. Herover forskrækkedes Candide og Pangloss, forlode deres Venner med Taare i Øinene, og ilede over Hals og Hoved til Constantinopel.

Her fandt de alle Mennesker i Uroe. Forstaden Pera stod i Brand; fem eller sex hundrede Huuse vare allerede fortærede af Luerne, og to eller tre tusende Mennesker vare opbrændte. Hvilken en forfærdelig Ulykke! raabte Candide. Alt det som skeer, er godt, sagde Pangloss. Saadanne ubetydelige Tilfælde hændes hvert Aar. Det er jo meget naturligt, at der gaaer Ild i Træ-Huse, og at de, som ere i samme, brænde op. Desuden saa er det en Hielp for nogle retskaffene Folk, som ere færdige at omkomme af Nød og Elendighed. . . . . .

Hvad hører jeg, raabte een af den høie Ports Betiente. Hvor tør, Du Ulyksalige, understaae Dig at sige: At alting er ret godt, nu da det halve Constantinopel staaer i Brand.

Gaae,

Gaae, Du Hund, som Propheten forbander, gaae og modtag den Løn, som Din Dumdristighed fortiener. Da han sagde disse Ord, greeb han Pangloss midt om Livet og kastede ham ind i Ilden. Candide, som var næsten halvdød af Skræk, sneeg sig hen i et andet Hiørne af Staden, hvor alt var meget roeligere. I det følgende Kapittel vil Læseren faae at see, hvorledes det gik ham.

Ellevte Kapittel.

Candide vedbliver at reise, og i hvilken Qvalité.

Nu er der intet andet Raad for mig, sagde vores Philosoph, end enten at blive en Slave eller Tyrk. Lykken har for evig forladt mig! Men, en Turban vilde forbittre alle mine Glæder. Jeg føler, at jeg er ikke i Stand til at smage Stæleroe, i en Religion, som er fuld af Bedragerier, som jeg kun havde antaget af nederdrægtig Egennytte.

nytte. Det var mig ikke mueligt! Nei, jeg skulde aldrig være fornøiet, dersom jeg aflod at være en retskaffen Mand. Altsaa maae jeg blive en Slave.

Saasnart som Candide havde fattet denne Beslutning, ilede han ogsaa at udføre den. Han valgte en Armenianſk Kiøbmand til sin Herre. Det var et Menneske af megen god Karakteer, og som blev holdt for dydig, nemlig saa meget, som en Armenianer kan være det. Candide solgte sin Friehed til ham for to hundrede Zeqviner. Armenianeren vilde just reise til Norge, han tog Candide med sig, i det Haab, at han med Nytte kunde bruge en Philosoph ved sin Handel.

De gik ombord, og Vinden var dem saa gunstig, at de kun brugte den halve Tid, som sædvanligen medgaaer til at giøre denne Reise. De havde ikke heller fornøden at kiøbe Vinden af de Laplandske Troldmænd, men de lode sig nøie med kosteligen at beværte dem, paa det at de ikke ved deres Hexerie skulde forstyrre deres lykkelige Reise; hvilket undertiden hændes de

Rei-

Reisende, dersom man skal troe Moreri i sit Lexikon. —

Saasnart som de vare komne i Land, forsynede Armenianeren sig med Fisketran, og befalede vor Philosoph, at giennemreise Landet for at indkiøbe tørre Fisk. Candide fuldførte den ham givne Kommission saa godt, som det var ham mueligt. Han kom tilbage med mange Rensdyr, som vare belæssede med bemeldte Vahre. Han anstillede dybe Betragtninger over den store Forskiellighed, som der findes imellem Laplænderne og andre Mennesker. En lille bitte Laplænderinde, hvis Hoved kun var en Smule større end som hendes Krop, med røde, tindrende Øine, en breed, flad Næse, og en Mund, der naaede fra det eene Øre til det andet, bød ham en god Aften med en usigelig Ydighed.

Min Hiertens kiære Herre, sagde dette lille Kræe, som var en Fod og ti Tommer høi, mig synes ret, at de er meget smuk; vær dog saa god og hold en Smule af mig. Da Laplænderinden havde sagt disse Ord, sprang hun hen og tog ham om Halsen. Med Vømmelse stødte Candide

hende

hende tilbage. Hun tog paa at skraale; hendes Mand kom ind tilligemed en Hoben andre Laplændere. Hvad er det for en Allarm som er her? spurgte de. Det er, sagde dette lille Kræe, denne Fremmede ..... Ak! jeg dør af Harme; han foragter mig. Ha! nu forstaaer jeg Tingen, sagde den Laplandske Ægtemand. Din ubehøvlede, uforskammede, grove, nederdrægtige, feige Slyngel! Du understaaer Dig at sætte en Klik paa mit Huus! Du vil ikke sove hos min Kone!

Naa, der er nok noget nyt igien paa Færde! udraabte vor Helt. Hvad vilde Du vel have sagt, dersom jeg havde lagt mig hos hende? Da vilde jeg have ønsket al mueligt Lykseligheed over Dig, sagde den forbittrede Laplænder; men nu fortiener Du intet uden min Vrede. Med disse Ord gav han Candide en god Lusing. Rensdyrene toge den fornærmede Ægtemands Slægtninge, og Candide, som var bange for, at Tingen endnu kulde blive værre, var nødt til at tage Flugten, og for evig at forlade sin gode Herre; thi hvorledes torde han komme for hans Øine uden Penge, uden tørrede Fisk og uden Rensdyr?

Tolvte

Tolvte Kapittel.

Candide fortsætter sine Reiser. Nye Hændelser.

I en lang Tid gik Candide, uden at vide hvorhen. Endelig besluttede han at reise til Dannemark, hvor han havde hørt, at alting skulde være temmelig godt. Han havde endnu nogle Penge hos sig, som Armenianeren havde foræret ham, og med denne liden Hielp, haabede han at komme til Maalet af sine Reiser. Haabet giorde, at han bar sin Elendighed med Taalmodighed, og det forsødede mange af hans Øieblikke.

En Dag befandt han sig i et Værtshuus tilligemed tre Reisende, som med Varme talte meget til ham om Rummet og Materiens Subtilitet. Ypperligt! raabte Candide, de ere Philosopher. Mine Herrer, sagde han til dem, ingen kan nægte, at der er et Rum; der er slet ingen Tomhed i Naturen, og den udeelelige, (subtile) Materie er en meget skion Opfindelse. Altsaa er De en Cartesianer, sagde de tre Reisende. Ja, svarede Candide, og det som endnu meer er,

jeg er en Leibnitzianer. Destoskemmere for Dem, svarede Philosopherne. Carteſius og Leibnitz havede ingen sund Menneske Forstand. — Vi her ere Newtonianere, og ere stolte af at være det. Naar vi disputere, da skeer det for at befæste os mere og mere i vore Meeninger; og dog tænke vi allesammen eens. Vi efterspore Sandheden paa den Vei, som Newton har viist os, siden vi ere overbeviiste om at Newton er en stor Mand. ..... Carteſius er det ogsaa, og Leibnitz, og Pangloss, sagde Candide: disse er vel ligesaa store Mænd som de andre.

Han er temmelig næsviis, gode Ven, sagde Philosopherne. Kiender I Refrangibiliterens, Attraktionens og Bevægelsens Love? Har I læst de Sandheder, med hvilke Doktor Clark har gjendrevet Jeres Leibnitz's Drømme? Kiender I centrifugal og centripetal Kraften? Veed I, at Farverne bestaae ved Tykkelsen? Kiender I noget til Lysets og Tyngdens Theorie? Kiender I den Periode af fem og tyve tusinde ni hundrede og tyve Aar, som til al Ulykke ikke passer ind i Chronologien? Nei det er soleklart, at I have kun gale

Be-

Begreber om alle disse Ting. Tie da stille, du nyse Monade, og tag dig vel i Agt, at du ikke fornærme Kiemperne ved at sammenligne dem med Dværgene.

Mine Herrer, sagde Candide, var kun Pangloss her, da vilde han sige eder ret smukke Ting, thi det er en meget stor Philosoph. Han foragter Newton af sit gandske Hierte; og da jeg er hans Lærling, saa gior jeg ikke heller meget af ham. Rasende af Forbittrelse kastede Philosopherne sig ovenpaa Candide, og afbankede den stakkels Candide ret philosophisk.

Deres Vrede holdt op; De bade vores Philosoph om Forladelse for deres Fremfusenhed. Og nu tog een Ordet og holdt en meget smuk Tale over Sagtmodighed og Maadelighed.

Imedens at de talede, kom der en prægtig Liigbegiengelse forbi. Herover toge vore Philosopher Leilighed til at tale om Menneskenes taabelige Forfængelighed. Var det nu ikke meget mere fornuftigt, sagde een af dem, dersom den Afdødes Slægt og Venner, uden mindste Stads og Opsyn selv udbare den stygge Liigkiste? Skulde

denne

denne sørgelige Handling, ved at stille Dødens Billede for deres Øine, ikke frembringe den nyttigste, meest philosophiske Virkning? Den Tanke, som af sig selv maatte falde dem ind: Dette Legeme, som jeg bærer, er min Vens, min Slægtnings Legeme; han er ikke mere til, og som han, maae jeg nok ogsaa engang, maaskee snart ophøre at være til: skulde denne Tanke ikke formaae at befrie denne ulykkelige Jordklode fra Misgierningerne, og igien at bringe Dyden tilbage til Væsener, som troe paa Udødeligheden? Menneskene ere alt for tilbøielige til at fiærne fra sig enhver Tanke om Døden, at man skulde befrygte, at fremstille alt for skarpe Billeder paa Døden for deres Øine. Hvorfor udelukker man en grædende Moder eller Ægtefælle fra dette sørgelige Optrin? Naturens Klageskrig, Fortvivlelsens giennemtrængende Raab, vilde meget meere ære en Afdøds Aske, end som alle de fra Top til Taae sortklædte Personer, de unyttige Sørgekoner, og den Hob af Geistlige, som med glad Hu synge de Bønner de ikke forstaae.

Vore

Vore Reisende forlode hinanden, efterat de havde viist hverandre Tegn paa Fortroelighed og Venskab. Candide reiste til Dannemark. Han kom dybt ind i en Skov, da han her eftertænkte alle de Ulykker, som der vare hændtes ham i denne bedste Verden, kom han bort fra den rigtige Vei, og foer vild.

Dagen begyndte allerede at gaae til Ende, da han først mærkede det til sin meget store Forundring. Banghed betog ham. Sorrigfuld løftede han sine Øine op imod Himmelen, og i det at han lænede sig til Stubben af et Træe, talede han følgende Ord: Jeg har reist igiennem den halve Verden; jeg har seet at Løgn og Bedragerie har seiret; jeg søgte kun at være nyttig for mine Medmennesker, og jeg blev forfulgt. En stor Konge bærede mig med sin Naade og og halvtredsindstyve Slag af Tyrekrabasken. Med eet Træbeen kom jeg i en meget smuk Provinds; der nød jeg Livets Forlystelser, efterat jeg først havde smagt Bitterhed og Kummer i Overflødighed. En Abbée kommer til mig, jeg tager ham under min Beskyttelse, ved min Hielp sml-

han sig ind ved Hoffet, og jeg bliver tvungen til at kysse hans Fødder..... Jeg mødes med min stakkels Pangloss, og det er blot alleene for at see ham blive brændt.....

Jeg kommer sammen med Philosopher, den sagtmodigste, selskabeligste Art af alle de Dyrarter, som ere udbredte paa Jordens Overflade, og de afprygle mig jammerligen..... Alting maae nok være godt, siden Pangloss har sagt det; men ikke destomindre er jeg dog den ulykkeligste iblandt alle Skabninger.

Candide afbrød sig selv, for at høre efter nogle gjennemtrængende Skrig, som syntes at komme fra et Sted i Nærheden. Af Menneskekiærlighed og Nysgierrighed gik han videre. Pludselig saae han et ungt Fruentimmer, som rev Haaret af sit Hoved med Kiendetegn paa den heftigste Fortvivlelse. Neppe blev hun ham vaer førend hun sagde: dersom Deres Hiærte besidder den ringeste Menneskelige Følelse, saa kom med mig. De gik afsted. Neppe havde de giort nogle Skridt, førend Candide saae en Mand og og Kone, som laae udstrakt paa Græsset. I

De-

Deres Ansigt kunde man see Deres Siæls og Herkomsts Adel; Deres Træk, omendskiøndt forandrede ved den Pine, som de følede, havde dog noget saa indtagende, at Candide beklagede dem af sit ganske Hiærte, og spurgte meget begiærligen om Aarsagen, som havde sadt dem i denne beklagelige Tilstand.

Det er min Fader og min Moder, som De see, sagde det unge Fruentimmer, ja det er dem, som jeg kan takke for mit ulykkelige Liv. Med disse Ord styrtede hun i deres Arme. "De undflyede for at undgaae en ubillig, umenneskelig Dom. Jeg ledsagede dem paa Flugten, meget fornøiet over at kunde tage Deel i Deres Ulykke, og glad ved den Tanke, at mine svage Hænder kunde forskaffe Dem de nødvendigste Levnetsmidler. Vi opholdte os paa dette Sted, for at hvile os lidt. Jeg opdagede dette Træe som de her see, dens Frugt har bedraget mig..... Ak! min Herre, jeg er en afskyelig Skabning for den heele Verden og for mig selv. Bevæbne Deres Arm, hævn den fornærmede Dyd, og straf Forældremorderske! Stød til!.... Denne Frugt —

ak! jeg gav min Fader og Moder at spiise af den; De spiiste den med Velbehag. Jeg frydede mig over at have fundet et Middel til at stille Deres heede brændende Tørst. . . . . O jeg Ulyksalige! det var Døden, som jeg gav Dem at spiise. Denne Frugt er en Gift.

Denne Fortælling kom Candide til at gyse; hans Haar reiste sig paa hans Hoved; en kold Sved rendte ned over hans heele Legeme. Han skyndte sig saa hastig, som hans Tilstand tillod det, at komme den ulykkelige Familie til Hielp. Men Giften havde allerede giort en for stor Fremgang, at de allerkraftigste Midler havde ikke været istand til at standse dens sørgelige Virkning.

Kiære Barn, vort eeneste Haab! udraabte begge de Ulykkelige, tilgiv Dig selv, saaledes som vi tilgive Dig; Din alt for store Kiærlighed har berøvet os Livet. Hsimodiae Fremmede, bær Omsorg for hendes Liv, hendes Hiærte er ædelt og dydigt. . . . . Det er et Pandt, som vi overgive i Dine Hænder, der er os overmaade mere dyrebart end som vores henfarne Lykke. . . . . Kiære Zenoide, modtag vores sidste Omfavnelser,

lad

lad Dine Taarer blande sig med vores. Ak Himmel! hvor ere ikke disse Øieblikke behagelige for os! Du har aabnet det mørke Fængsel for os, i hvilket vi have smægtet i syvgetive Aar. Lev vel, kiærlige Zenoide, modtag vores sidste Vel-signelse. Gid at Du aldrig maae glemme de Lærdomme, som vores Erfaringer have tilsage Dig. Gid at de maatte bevare Dig for de Af-grunde, som vi see at der aabne sig under Dine Fødder!

Disse vare de sidste Ord som de talede; de udgave deres Aand. Candide havde Umage nok med at bringe Zenoide til sig selv igien. Maa-nen havde bestinnet heele denne rørende Scene. Dagen brød allerede frem, og endnu var Zenoide ikke kommen til sine Sandsers fuldkomne Brug, men hun laae nedsænkt i en mørk Bedrøvelse. Saasnart som hun aabnede sine Øine, bad hun Candide at grave et Hul i Jorden, for at legge de to Legemer i. Hun hialp ham med et for-underligt Mod.

Da denne Pligt var opfyldt, lod hun sine Taarer have et frit Løb. Vor Philosoph trak

hende

hende bort fra dette ulykkelige Sted. De vandrede i en lang Tid uden at holde sig til nogen bestemt Vei, endelig kom de til en lille eensom Hytte, ihvilken der boede et Par meget gamle Folk, som af alle mueligе Kræfter bestræbte sig, at hielpe deres nødlidende Medbrødre, saa meget som deres egen Armod vilde tillade det. Disse gamle Folk vare et ligesaa værdigt Par, som man afmaler Philemon og Baucis for os, at have været.

I halvtredsindstyve Aar havde de smagt Ægtestandens Behageligheder, uden nogensinde at have prøvet dens Bitterhed, en stærk Helbred, Maadeligheds og Sieldroeligheds Frugt; behagelige og jevne Sæder; et eiegodt, oprigtigt Sindelaug; alle de Dyder, som Menneskет allene kan takke sig selv for, deri bestod det ærefulde Udstyr, som Himmelen havde givet dem. Agaton og Suname, (saaledes var begge de gamle Ægtefællers Navn) vare meget agtede i Naboe Landsbyerne, hvis Indbyggere giorde sig det til en Skyldighed, ei at lade dem mangle det ringeste. Disse Folk levede i en lykkelig, landlig Enfoldig-

hed,

hed, og kunde have bleven anseete for meget retskaffene Folk, dersom de havde været Katholikker. Deres Medlidenhed strakte sig ogsaa over de Nysankomne.

Ak! sagde Candide, det er ret en stor Skade at J er bleven brændt, min kiære Pangloss! J havde dog Ret! Alting er godt! Men dog er det ikke i de Deele af Europa og Asien, som jeg har giennemreist med eder, nei, det er i Eldorado, hvorhen ingen kan komme, og i en lille elendig Hytte, som ligger i den koldeste, tørreste, og græseligste Egn i Verden. Hvor skulde jeg ikke glæde mig, dersom jeg her hørte Dem tale om den forudbestemte Harmonie, og om Monaderne! Jeg vilde gierne ende mine Dage hos disse ærlige Lutheranere; men saa maatte jeg afholde mig fra al Messe, og finde mig i at blive jammerlig forhaanet og bespotter i Journal Chrêtien.

Candide var meget nysgierrig for at høre Zenoides Tildragelser, men af Frygt for Ubeskedenhed talde han slet intet herom til hende.

Hun

Hun merkede det og tilfredsstillede hans Nysgierrighed med følgende Historie.

Trettende Kapittel.

Zenovides Historie. Hvorledes Candide forelskedes i hende, og hvad Følgen deraf bliver.

Jeg stammer fra et af de ældste Huuse i Dannemark. En af mine Forfædre mistede sit Liv ved det Giestebud, ved hvilket Christian den Onde lod aflive saa mange af sine Raadsherrer. De Riigdomme og de Æresposter, med hvilke min Familie stedse har været overvældet, har hidindtil ikke giort andet end berømte Ulykkelige. Min Fader faldt i Unaade hos en af Rigets mægtigste Mænd, da han havde den Dristighed at sige ham Sandheden lige under Øinene. Man ophidsede Anklagere imod ham, som beskyldte ham for de forteste Misgierninger. Dommerne bleve bedragede. Ak! hvilken Dommer overseer ikke de Snarer, som Bagtalelsen har lagt for

Uskyl-

Uskyldighedens Fod? Min Fader blev dømt til at miste sit Hoved paa Skaffottet. Flugten kunde allene befrie ham for Straffen, han flyede derfor hen til en god Ven, hvilken han troede, fortiente dette smukke Navn. Vi skiulte os nogen Tid i et Slot, som denne eiede ved Strandkysten, og der havde vi endnu været, dersom den Gruesomme ikke havde misbrugt den beklagelige Forfatning, i hvilken vi vare, og villet solgt de Tieneste, han bevilste os, for en Prijs, der nødte os til, at afskye dem. Den Skiændige havde fattet en utilladelig Kiærlighed til mig og min Moder. Han angreeb vores Dyd paa forskiellige for et retskaffent Mandfolk høist uanstændige Maader. For at undgaae Virkningerne af hans fæiske Lidenskab, vare vi nødte til igien at udsætte os for den skrækkeligste Fare, og anden Gang at tage Flugten, det øvrige er Dem bekiendt.

Da Zenoide havde endt denne Fortælling, begyndte hun paa nye at græde. Candide aftørrede hendes Taarer, og for at trøste hende, sagde han: Naadige Frøken! Alt det, som er til og

skeer

skeer i Verden, er godt; thi dersom Deres Herr Fader ikke var død af Gift, saa var han udentvivl bleven opdaget, og man havde afhugget hans Hoved; Deres Frue Moder havde maaskee grædmet sig ihiel herover, og vi vare ikke i denne elendige Straaehytte, hvor alting gaaer meget bedre, end som i det bedste af alle muelige Slotte. Ak! min Herre, svarede Zenoide, min Fader har aldrigt sagt mig, at alting gaaer til paa den bedste Maade. Vi tilhøre alle een Gud, som elsker os; men han har ikke vildet borttage fra os de nagende Sorger, de grnesomme Sygdomme, og alle de utallige Plager, som pine Menneskeheden. I Amerika voxer Giften lige ved Siden af Cinchona. Den allerlykkeligste Dødelige har fældet Taarer. Den Blanding af Fornøielser udgiør just det, som vi kalde det menneskelige Liv; det kaldes et bestemt Tidsrum, som altid er meget for langt i den Viises Øine. Man maae anvende det til at stifte godt i det Selskab, som man er i; at nyde den Almægtiges Gierninger, uden daarligen at eftergrandske deres Aarsager, at indrette sin Vandel efter sin Samvit-

vittigheds Vidnesbyrd, og frem for alting at ære Religionen. Lykſaligt er det Menneſke, ſom kan følge den!

Dette ſagde min ærværdige Fader ofte til mig. Det er en Ulykke, lagde han til, for de forvovne Skriblere, at de ſøge at ville giennemgrandſke den Almægtiges Hemmeligheder. Den rigtige Grundſætning, at Gud vil tilbedes af de tuſinde gange tuſinde Atomer, ſom han har frembragt, har givet Menneſkene Anledning til at blande de latterligſte Griller med de agtværdigſte Sandheder.

Dervisſen hos Tyrkerne, Braminen i Indoſtan, Bonzen i China, Talapoinen i Siam, tilbede alle Guddommen hver paa ſin egen Maade; men det Mørke, og Lidelſer, de ere i, lader dem nyde en fuldkommen Siæle-Roelighed; den ſom vilde fordrive denne Taage, beviiſte dem kun en ſlet Tieneſte. Det er ikke at elſke Menneſkene, at berøve Menneſkene Fordomme, under hvis Herdømme de have levet meget vel tilfreds.

De

De taler som en Philosoph, sagde Candide. Torde jeg vel spørge Dem, min deilige Frøken, af hvilken Religion De er? Jeg er bleven opdraget i den Lutherske Religion, svarede Zenoide; det er den herskende Religion i mit Land. Alt det, som De har sagt mig, vedblev Candide, er en Lysstraale, som har giennemtrængt mig; jeg føler en overmaade stor Høiagtelse og Beundring for Dem..... Hvorledes er det mueligt, at saa ypperlig en Siæl kan boe i saa et deiligt Legeme! Ja i Sandhed, min naadige Frøken, jeg agter og beundrer Dem saa overmaade meget at .... Candide stammede endnu nogle Ord.

Zenoide blev hans Forvirring vaer og forlod ham; fra det Øieblik af søgte hun at undgaae at være allene med ham, og Candide søgte at være allene med hende, han havde ingen Lyst til at være i nogen andens Selskab. Han var nedsænkt i en dyb Tungsindighed, i hvilken han fandt megen Behagelighed; han elskede Zenoide inderligen, og vilde skiule det for sig selv; men hans Øiekast forraadte hans Hiærtes Hemmelighed. Ak! sagde han, dersom Magister Pangloss var

her,

her, saa gav han mig nok et godt Raad, thi det var en meget stor Philosoph.

Fiortende Kapittel.

Videre Beretning om Candides Kiærlighed.

Den eeneste Trøst, som Candide nød, var at tale med den smukke Zenoide i sin gamle Vært og Værtindes Nærværelse. Men hvorledes, sagde han en Dag til hende, har Kongen, som De dog havde frie Adgang til, kundet tillade, at man tilføiede deres Familie saa meget Uret? De har stor Aarsag til at hade ham. Ak! svarede Zenoide, hvo kan hade sin Konge? Hvo kan andet end elske den, i hvis Haand Lovenes Sværd straaler? Kongerne ere Guddommens levende Billeder; vi bør aldrig dadle deres Opførsel; Lydighed og Ærbødighed er gode Undersaatteres Pligt.

Jeg beundrer Dem bestandig meere, svarede Candide. Frøken, kiender De den store Leibnitz,

og

og den store Pangloss, som blev brændt, da Strikken ikke havde været istand til at berøve ham Livet? Kiender de noget til Monaderne, Materiens Subtilitet, og Hvirvlerne? Nei, min Herre, svarede Zenoide; om alle disse Ting har min Fader aldrig talt et eeneste Ord til mig; han biebragte mig kun de første Grunde af Experimental-Physikken; og lærte mig at foragte al Philosophie, hvis Formaal ikke gik lige ud paa Menneskets Lyksalighed; som bibringer os falske Begreber om det, som vi skylde os selv og andre; som ikke lærer os at bestitte os paa gode Sæder, men opfylder kun vor Aand med Barbariske Ord og med forvoxne Slutninger; som ikke ere istand til at give den et klarere Begreb om alle Væseners og alle Tings Skaber, end det som hans Gierninger og Undergierninger dagligen fremstille for Øinene.

Jeg forsikkrer Dem endnu eengang Frøken, at jeg beundrer Dem; De fortryller mig, De henrykker mig; De er en Engel, som Himmelen har sendt til mig, for at opklare min Forstand, ihensende til Magister Pangloss's Sophisterier.

Hvil-

Hvilken en dum Øster var jeg ikke! Efterat jeg havde faaet et godt Antal Fod-Spark for min Bagdeel, Spidsroedhib paa Skulderne, Slag af Tyrekrabaskен under Fodsaalerne; efterat jeg havde udstaaet et Jordskiælv, efterat jeg havde seet Magister Pangloss blive hængt, og nu for ganske nylig at blive brændt; efterat en styg Persianer har voldtaget mig med usigelig Smerte, nu da jeg er bleven berøvet og udplyndret efter Divanets Befaling, og banket bruun og blaae af Philosopherne; troede jeg dog endnu, at alting gik til i Verden paa den allerbedste Maade.

Ak! nu er jeg godt kommen ud af min Vildfarelse. Og dog desuagtet har Naturen aldrig forekommen mig saa yndig, som siden at jeg har seet Dem. Fuglenes Sang fortryller mit Øre med en Harmonie, som jeg forhen ikke har kiendt noget til; alting synes for mig at være fuldt af Liv, og den Fryd, som min Siæl føler at være udbredt over alle de Gienstænde, som jeg seer. Jeg føler ikke til hiin vellystige Længsel, som jeg havde i Haverne i Sus, nei, den Til-

bøielighed, som De indskyder mig er ganske forskiellig.

Jeg beder Dem holde inde med Deres Tale, svarede Zenoide, De kunde ellers snart fornærme den Agtelse, som De skylder mig, og fremføre Ting som jeg ikke gider hørt. Velan, jeg vil tie, sagde Candide, men derved bliver min Flamme kun heftigere. Ved disse Ord saae han paa Zenoide, og blev vaer at hun rødmede; som et Menneske, der kiendte godt til Fruentimmerne, udlagde han samme som et godt Tegn, og fattede det meest smigrende Haab.

Det unge Danske Fruentimmer undveeg endnu nogen Tid Candides Forfølgelser. En Dag da han med stærke Skridt spadserede igiennem sin Værts Have, udraabte han i en forelsket Henrykkelse: Hvorfor har jeg dog ikke endnu mine Væddere fra det gode Land Eldorado! Ak! hvorfor er jeg ikke i Stand til at kiøbe mig et lille Kongerige! Ha! var jeg Konge..... Hvad skulde jeg da være hos Dem? sagde en Stemme, som trængte lige ind i vores Philosophs Hiærte. Det er Dem, deilige Zenoide, sagde han,

han, i det at han faldt paa sine Knæe: jeg troede at jeg var allene. De faae Ord, som De talede, synes at forkynde mig den Lykke, hvis Opnaaelse er Formaalet for mine Ønsker. Jeg bliver aldrig Konge, maaskee aldrig riig; men dersom De elsker mig..... O vend ikke disse Øine, som ere saa fulde af Ydigheder, bort fra mig; lad mig læse i dem en Tilstaaelse, som kan opfylde alt det jeg ønsker. Deilige Zenoide, jeg tilbeder Dem; lad Deres Siæl blive rørt af Medlidenhed..... Hvad seer jeg? De fælder Taarer? O jeg er lykkelig!

Ja det er De, sagde Zenoide. Jeg kan ikke længer skiule den Kiærlighed, som jeg føler for en Gienstand, som ieg troer fortiener samme. Hidindtil bandt kun Menneskelighedens Baand mig til Dem; nu er det Tid at forene disse med mere hellige Baand. Jeg har overveiet alting, giør De ligesaa, og betænk frem for alt, at De, ved at ægte mig, paalægger dem selv den Forbindtlighed, at beskytte mig, at lindre og deeltage i den Elendighed, som Skiæbnen maaskee endnu har giemt til mig.

Ægte Dem! raabte Candide. Disse Ord lærer mig, hvor ubesindig jeg har handlet! Ak! Du min Siæls dyrebareste Afgud! Jeg fortiener ikke Din Godhed; Frøken Kunnegunde lever endnu!..... "Frøken Kunnegunde? hvem er det?" Det er min Kone, svarede Candide, med sin sædvanlige Aabenhiærtighed. Vores Elskende havde i nogentid tabt Bruget af deres Mæle; de vilde tale, og Ordet døde paa deres Læber; deres Øine vare fulde af Taarer; Candide holdte Zenoides Hænder inden i sine, han trykkede dem til sit Hierte, og kyssede dem uafladeligen. Han var saa dristig, at hans Haand stial sig ind i hans Elskerindes Barm; han følte at hendes Aandedræt gik meget tungt. Hans Siæl svævede paa hans Læber, som hæftede sig fast til hendes Mund, og hans Kys bragte hendes Besindelse tilbage, som hun havde tabt.

Candide troede at læse Tilgivelse i hendes deilige Øine. Min Bedste, sagde hun til ham, jeg lønnede Dig meget slet for din Kiærlighed, som mit Hiærte billiger, dersom jeg vilde giengielde den med Vrede. Men dog intet Skridt

videre.

videre. Du bragte mig derved i Folks Munde. Og hvorledes kunde Du vel elske mig, naar jeg var en Gienstand for deres Foragt? Hold inde! Skaan min Svaghed.

Hvorledes! udraabte Candide, fordi at den dumme Pøbel siger: at en Pige vanærer sig, naar hun giør en Skabning lykkelig, som hun elsker, og som elsker hende igien, ved at følge Naturens søde Drivt, som i Verdens faureste Dage . . . . . .

Vi ville ikke fortælle hele denne vigtige Samtale. Vi ville lade os nøie med at sige: at Candides Veltalenhed, udsmykket med Kiærlighedens Udtryk, frembragte fuldkommen den Virkning, som man kunde have forventet hos en ung og følsom Philosophinde.

De Dage, som forhen vare henløbne i Kummer og Bedrøvelse for de tvende Elskende, forsvandt nu hurtigen i Elskovens iidelige Ruus. Vellystens behagelige Saft cirkulerede i alle deres Aarer. De tause Skove, de med Torne bevoxede Fielde, som vare omringede af Afgrunde, Sletterne skiulte med Jis, Markerne, som vare

opfyldte med Grueligheder, alting omkring dem, overbeviiste dem mere og mere om den Nødvendighed, at elske hinanden. De besluttede aldrig at forlade denne skrækkelige Ørken; men Skiæbnen var endnu ikke træt af at forfølge dem, som vi skal faae at see i det følgende Kapittel.

Femtende Kapittel.

Vollhalls Ankomst. Reise til Kiøbenhavn.

Candide og Zenoide talede om Guddommens Værker, om den Tilbedelse, som Menneskene skylde samme, og om de Pligter, som forbinde dem iblandt hverandre, og frem for alting om Kiærlighed til Næsten, den nyttigste af alle Dyder i Verden. Men de holdte sig ikke blot til tomme Deklamationer. Candide lærte de unge Drenge at bære Høiagtelse for Lovenes hellige Baand. Zenoide underviiste unge Piger i de Pligter, som de skylde deres Frænder; og de bestræbte sig begge forenede

at

at saae Religionens frugtbare Sæd i de unge Hierter.

En Dag, da de sysselsatte sig med disse gudfrygtige Forretninger, kom Suname og lod Zenoide vide; at der var ankommen en gammel Herre med et stor Følgeskab af Betiente, som søgte efter et ungt Fruentimmer, og efter den Afskildring han havde giort om hende, kunde hun aldeles ikke tvivle om, at det jo maatte være den kiønne Zenoide. Denne gamle Herre fulgte saa tæt i Hælene efter Suname, at han næsten paa een og den samme Tid traadde ind i det lille Kammer, i hvilket Zenoide og Candide befandt sig.

Zenoide blev afmægtig, saa snart som hun saae ham; dette Syn giorde slet intet Indtryk paa Vollhall (saaledes heed den gamle Herre); han greb hende med saadan Heftighed fat ved Haanden, saa at hun kom til sig selv igien. Saasnart som hendes Øine aabnedes, udgiød hun en Strøm af Taarer. Jeg finder Dem i et ret smukt Selskab, min kiære Systerdatter! sagde han med en bitter Latter. Nu undrer jeg mig

slet

slet ikke over at De foretrækker samme for Hovedstaden, mit Huus, og Deres Familie!

Ja, min Herre, svarede Zenoide, de Steder, hvor landlig Enfoldighed og Retskaffenhed have hiemme, foretrækker jeg for Forræderiets og Bedrageriets Boeliger. Med Forfærdelse vil jeg see det Sted igien, hvor mine Ulykker begyndte, hvor jeg har havt saa mange Prøver paa Deres sorte Karakteer, og hvor De er min eeneste Frænde.

Og dog maae De følge med mig, svarede Vollhall, enten De saa vil eller ikke, om De endogsaa befoiimede endnu eengang. Ved disse Ord slæbte han hende bort, og lod hende sætte i en Chaise, som var kommen med ham. Hun fik kun Tid at sige til Candide: Følg efter mig. Hun reiste bort, velsignede sin Vært og Værtinde, og lovede ved Leilighed at giengielde Dem for deres ædelmodige Omhue.

Een af Vollhalls Tienere følede Medlidenhed over den Bedrøvelse, i hvilken Candide var nedsænkt; han troede at han ikke tog anden Deel i det unge Fruentimmers ulykkelige Skiebne,

end

end den, som den lidende Dyd indskyder. Han gjorde ham det Forslag, at reise til Kiøbenhavn, Reisen skulde ikke koste ham noget. Ja, han gjorde endnu mere; han gav ham at forstaae, at han kunde blive antaget iblandt Vollhalls Betiente, dersom han for nærværende Tid ingen anden Udveie vidste til at ernære sig, end som at tiene. Candide antog dette Tilbud. Neppe havde de endt deres Reise, førend hans tilkommende Kammerat forestillede ham som en Slægtning, for hvilken han sagde god.

Lumpenhund, sagde Vollhall til ham, jeg vil unde dig den Ære at være omkring saadan en Mand, som jeg er. Forglem aldrig den dybe Ærbødighed, som Du bør viise imod den ringeste af mine Befalinger. Forekom mine Ønsker, dersom Du besidder Forstand nok dertil, og betænk, at saadan en Mand, som jeg er, forringer sig, naar han taler med saadan en elendig Stakkel, som Du er. Vores Philosoph svarede meget ydmyg og ærbødig paa denne uforskammede Tale, og endnu samme Dag iførte man ham sin Herres Liberie.

Man

Man kan lettelig forestille sig, hvor forbauset og glad Zenoide blev, da hun kiendte sin Elsker iblant sin Onkels Tienere. Hun skaffede Leiligheder, som Candide forstod at benytte sig af; de tilsvore hinanden en ubrødelig Troeskab. Undertiden havde Zenoide sære Luner, hun bebreidede sig sin Kiærlighed til Candide; hun krænkede ham med sine Griller; men desuagtet tilbad Candide hende; han vidste at Fuldkommenhed ikke er bleven Mandens Lod, meget mindre Frutimmerets. I hans Arme bekom Zenoide sit hele glade Sindelaug igien. Den Slags Tvang, i hvilken de vare, krydrede endnu meer deres Fornøielser, og giorde dem end mere lykkelige.

Sextende Kapittel.

Hvorledes Candide fandt sin Kone igien, og mistede sin Kiæreste.

Vores Helt havde intet andet at taale, end som sin Herres Hovmod; og det var ikke at kiøbe sin

Kiære-

Kiærestes Gunst meget dyrt. Lykkelig Kiærlighed skiuler sig ikke saa letteligen som man siger; vore Elskende forraadde sig selv. Deres Forstaaelse var ingen Hemmelighed længer, uden for den kortsynede Vollhall; thi alle Huusets Betiente vidste det. Candide fik Lyksnskninger, som kom ham til at skiælve; han ventede hvert Øieblik paa at Uveiret skulde bryde løs over hans Hoved; men han tænkte mindst paa, at en Person, som havde været ham meget dyrebar, stod i Begreb at befordre hans Ulykke.

For nogle Dage siden havde han seet et Ansigt, som lignede Frøken Kunnegunde; og dette Ansigt mødte han i Vollhalls Gaard; den Skabning, som baer samme, var meget slet og pialtet klædt, og der var ikke den ringeste Sandsynlighed i, at en fornem Mahomedaners Favoritinde skulde befinde sig i Gaarden af et Pallads i i Kiøbenhavn.

Dog bekiggede dette stygge Fies Candide meget opmærksom; sprang pludselig hen paa ham, greeb ham i Haaret, og gav ham saa dygtigt et Ørefigen, som han endnu aldrig før havde faaet.

Alt-

Altsaa har jeg ikke taget Feil, udraabte vores Philosoph. O Himmel! Hvo skulde vel have troet det? Men hvad vil Du gjøre her, efterat Du har ladet dig bruge af Mahomets Tilhængere? Gaae troeløse Kone, jeg vil ikke vide mere af dig at sige.

Min Forbittrelse skal nok tvinge dig til at kiendes ved mig, svarede Kunnigunde. Jeg er meget vel underrettet om det Levnet Du fører, din Kiærlighed til din Herres Kousine, og din Foragt for mig. Ak! det er tre Maaneder siden jeg forlod Seraillet, eftersom jeg var bleven gandske uduelig der.

En Handelsmand kiøbte mig for at stoppe paa hans Linned, han tog mig med sig paa en Reise, som han giorde paa disse Kyster, Morten, Cacambo og Paquette, som han ligeledes kiøbte, ere ogsaa komne med; ved en meget besynderlig Hændelse befandt Magister Pangloss sig paa samme Skib som Reisende; vi leede Skibbrud nogle Miile herfra; jeg undgik Faren tilligemed den troe Cacambo, som jeg kan sværge dig til har ligesaa faste, kiødfulde Laar som du. Jeg

finder

finder dig igien, men troelos. Skiælv! og frygt alting af en opbragt Kones Vrede.

Candide var ganske ude af sig selv over dette rørende Optrin; han lod hende støie saa meget hun gad, uden at tænke paa hvor vaersom man bør omgaaes med Folk, som vide vore Hemmeligheder. Pludselig blev han Cacambo vaer; de omfavnede hverandre paa det kiærligste. Candide erkyndigede sig paa det nøieste om alt det, som han nylig havde hørt. Især harmede han sig meget over at have mistet den store Pangloss, som efterat han var bleven hængt og brændt, elendig var druknet. De talede med den Hiertens Ødgydelse, som reiser sig af Venskab. En lille Seddel, som Zenoide kastede ud af Vinduet til Candide, giorde en Ende paa deres Samtale. Candide aabnede den, og fandt følgende Ord:

"Flye De, min Bedste, alting er opdaget. "En uskyldig Tilbøielighed, som har Naturens "Bifald, som slet ikke skader Selskabet, er en "Forbrydelse i lettroende og gruesomme Menne"skers Øine. Vollhall gaaer just nu ud af mit "Værelse; han har begegnet mig paa den allerumen-

"menneskeligste Maade; nu iiler han for at faae "en Befaling udvirket til at kaste dem i et evigt "Fængsel. Flye min kiære Elsker, og sæt de "Dage i Sikkerhed, som Du ikke længer kan "tilbringe hos mig. De lykkelige Tider ere for- "svundne, i hvilke vores fælleds Kiærlighed... "Ak! ulykkelige Zenoide, hvad har din Brøde "været imod Himmelen, siden den straffer Dig "saa gruesomt? Mine Sandser ere forvildede. "Husk stedse paa din kiære Zenoide. O min "Bedste! Dit Minde skal stedse boe i min "Siæl.... O! Du veed ikke endnu hvor meget "jeg elsker dig... Kunde du kun modtage mit "sidste Farvel og mit sidste Suk fra mine bræn- "dende Læber. Jeg føler at jeg kommer snart "til min ulykkelige Fader. Jeg afskyer Dagens "Lys, thi det oplyser kun Forbrydelser."

Zenoide.

Cacambo, som endnu bestandig var ligesaa viis og klog, som før, bortstæbte Candide, som ikke vidste noget meer af sig selv at sige; de begave sig ud af Staden paa den korteste Vei.

Can-

Candide oplukkede ikke sin Mund, og de vare allerede et godt Stykke Vei fra Kiøbenhavn, førend han kom sig igien af den Sovesyge, i hvilken han var falden. Endelig saae han hen paa sin trve Cacambo og talte saaledes som følger.

Syttende Kapittel.

Hvorledes Candide vilde aflive sig selv og ikke giorde det. Hvad der hændtes ham i et Værtshuus.

Min kiære Cacambo, forhen min Tiener, nu min Ligemand og stedse min Ven, Du har deeltaget i nogle af mine ulykkelige Hændelser, Du har ofte givet mig gode, nyttige Raad, Du har seet min Kiærlighed til Frøken Kunnegunde.... Ak! min gamle Herre, svarede Cacambo, det er just hende, som har spillet dem dette stygge Puds; det er hende, som, efterat hun havde faaet at vide af deres Kammerater, hvor meget de elskede Zenoide og hvor inderlig at hun elskede dem igien, har aabenbaret det altsammen for den barbariske Vollhall. Ja

Ja saa bliver der intet andet for mig at gjøre, end som at døe, sagde Candide. Med en Koldsindighed, som ingen gammel Rommer eller Engellænder, skulde have skammet sig over, fremtrak vores Philosoph en Lommekniv, og begyndte at hvæsse den paa en Steen. Hvad har de i Sinde at gjøre? spurgte Cacambo. At skiære Halsen af mig, sagde Candide.

Meget vel tænkt, sagde Cacambo; men den Viise foretager sig aldrig nogen Handling, førend efter moedent Overlæg. Tage Livet af sig selv det kan de jo altid gjøre, dersom Lysten ikke forgaaer dem. Veed De hvad, min kiære Herre, lad denne Gierning fare for denne Gang: Jo længer de opsætter den, jo meere heltemodig bliver den. Jeg indseer at du har Ret, sagde Candide. Og desuden, ifald jeg nu strax skar Halsen over paa mig, hvor vilde da ikke de Tydske Aviser vanære mit Minde. Velan! det er besluttet, at jeg ikke tager Livet af mig førend om et Par Dage, eller tre.

Under denne Samtale ankom de til Helsingøer, en temmelig stor Bye, som ikke er meget

langt

langt borte fra Kiøbenhavn. Her toge de Natteleie, og Cacambo var meget fornøiet over den gode Virkning, som Søvnen havde havt paa Candide. De forlode Staden saasnart, som det dagedes.

Candide tænkte endnu stedse som en Philosoph, thi de Fordomme, som man fra Ungdommen af er bleven opdraget i, udslettes aldrig, han talede til sin Ven Cacambo om det Physiske Gode og Onde, om den viise Zenoides Samtaler, og de indlysende Sandheder, som de havde overbeviist ham om.

Dersom Pangloss kun ikke var død, sagde han, da vilde jeg heldigen bestride hans System. Gud bevare mig fra at blive en Manichæer. Min elskede Pige har lært mig at bære Ydmyghed for det uigiennemtrængelige Slør, med hvilken Guddommen har tilhyllet den Maade, paa hvilken den bestyrer heele Verden og os. Kanskee at det er Mennesket selv, som har styrtet sig i den Elendigheds Afgrund, i hvilken det nu sukker. Af et Frugtædende er det bleven til et Kiødædende Dyr. De Vilde, som vi have seet, æde kun Jesuiter, og dog kan man leve ret fredelig og vel

iblandt

iblandt dem. De Vilde, som ere enkelt adspredte i Skovene, leve kun af Olden og af Urter, og dog ere de endnu mere lykkelige. Selskabet har frembragt de største Misgierninger. Der gives Mennesker i Selskabet, som paa Embeds Vegne ere nødte til at ønske deres Medmennesker Døden. Naar et Skib strander, et Huus afbrænder, et Slag tabes, saa opvækker det Bedrøvelse hos den eene Deel af Selskabet, og Glæde hos den anden. Kort, alting er meget slet bestilt i denne Verden, min kiære Cacambo, og den Viise kan ikke fatte anden Beslutning, end som at afskiære sin Hals saa lemfældig som mueligt.

De har meget Ret, sagde Cacambo; men jeg seer et Værtshuus, og da de min gode gamle Herre nok er i en meget stor Bevægelse, saa lad os gaae derind og drikke os en Dram, siden efter kan vi igien begynde paa vores philosophiske Disputering.

De gik ind i Værtshuuset; her fandt de en Trop Bønderkarle og Bønderpiger, som hoppede omkring i Gaarden efter Lyden af en gammel Fiol og nogle andre slette Instrumenter. Glæde

var

var afmalet i alles Ansigter; det var et Syn, som var en Watteaus Pindsel værdig. Saasnart som Candide traadde ind, tog en ung Pige ham ved Haanden, og opfordrede ham til at dandse med sig.

Mit smukke Barn, svarede Candide, naar man har mistet sin Kiæreste, fundet sin Kone igien, og faaet at vide at den store Pangloss er død, saa har man slet ingen Lyst til at hoppe og springe omkring; desuden maae jeg dræbe mig selv i Morgen tidlig, og De indseer dog vel, at et Menneske, som kun endnu har et Par Timer at leve i, ikke kan hendrive samme med at dandse.

Nu nærmede Cacambo sig til Candide, talede saa som følger: Æren har og stedse været store Philosophers Lidenskab. Cato af Uttica stak sig ihiel efterat have sovet godt; Socrates drak Skarntyden (cicuta), efterat han først havde holdt en fortroelig Samtale med sine Venner; mange Engellændere have skydt sig for Panden, naar de først havde spiist et godt Maaltid-Mad; men saavidt som jeg veed, har endnu ingen stor Mand skaaret sin Hals af, efterat han

først havde dandset brav. Denne Ære er bleven forbeholden Dem, min kiære Herre, følg derfor mit Raad, og lad os dandse og springe rask omkring, og i Morgen tidlig ville vi tage Livet af os.

Har Du ikke lagt Mærke, sagde Candide, til hiin unge raske Bondepige? Det er ret en vakker Brunette. Ja der er ret noget Interessant i hendes Ansigtstræk, sagde Cacambo. Hun trykkede min Haand saa godt, svarede vor Philosoph. Har De da ikke givet Agt paa, at hendes Halsklæde var gaaet ganske løs ved Dandsen, og at man derved fik tvende smaae nydelige Halvkugler at see? sagde Cacambo. Jeg har nok seet det, sagde Candide. Dersom mit hele Hierte ikke var fuldt af Froken Zenoide . . . Den lille brunladne Pige afbrød Candide og opfordrede ham paa nye.

Vores Helt vegrede sig nu ikke længer, og dandsede megrt net med hende. Efter Dandsen kyssede han den nydelige Bondepige, og satte sig igien hen paa sin Plads uden at opbyde Baldronningen. Strax opstod der en Mumlen i

For-

Forsamlingen; baade Dandserne og Tilskuerne lode til at være meget opbragte over en saa tydelig Foragt. Candide vidste ikke noget af den Feil, som han havde begaaet, altsaa kunde han ikke heller rette den. En stor Bondeklods nærmede sig til ham, og gav ham et Slag i Næse og Mund med sin knyttede Næve. Cacambo gav denne Klods igien et Spark for Maven.

I et Øieblik vare Instrumenterne sønderslagne, Konernes og Pigernes Kapper og Huer fløi rundt omkring. Candide og Cacambo sloges som Helte, men tilsidst maatte de tage Flugten, meget ilde tilredte af Hug og Slag.

Alting bliver dog ulykkeligt for mig, sagde Candide, og tog sin Ven Cacambo under Armen. Jeg har udstaaet Ulykker i hobetal, men jeg havde dog ikke formodet at blive pryglet bruun og blaae, fordi at jeg dandsede med en Bondepige, som selv bad mig derom.

Attende Kapittel.

Candide og Cacambo tage deres Tilflugt ind i et Hospital. Hvem de forefinde der.

Cacambo og hans gamle Herre kunde ikke aarke et Skridt længer. De begyndte at føle til den Sinds Sygdom, som ødelægger alle Siæle-Kræfterne; de faldt i Mismodighed og Fortvivlelse. Men nu bleve de et Hospital vaer, som var opbygget for Reisende.

Cacambo giörde det Forslag at gaae derind; Candide fulgte ham. Man pleiede dem paa den i slige Huuse sædvanlige Maade; man baer Omsorg for dem for Guds Skyld, og hermed er ogsaa sagt alting. Efter en kort Tid bleve deres Saar lægte, men de fik Fnat.

Det lod ikke til at denne Sygdom ville gaae over efter nogle Dage; denne Tanke fyldte vores Philosophs Sine med Taarer, kløende og skubbende sig, sagde han: Du vilde ikke at jeg skulde skiære Halsen af mig min kiære Cacambo; dine onde Raad bringe Skiændsel og Ulykke over mig,

og

og dersom jeg nu skiær Halsen af mig, saa vil de Tydske Aviser fortælle: at jeg var en Kujon, som ikke har taget Livet af sig selv for andet, end fordi han havde Fnat. Seer du, hvilke Ubehageligheder det har udsat mig for, at du paa saa ubesindig en Maade interesserede dig for mit Liv.

Der findes endnu Midler for vores Ulykke, svarede Cacambo. Dersom De kun vil behage at følge mit Raad, saa ville vi blive her som et Par barmhiertige Brødre. Jeg forstaaer lidt af Chirurgien, og jeg lover Dem at vores Forfatning skal blive ganske behagelig og taalelig. Ak! raabte Candide, gid at alle Æsler laae i den sorte Jord, og fornemmelig de Æsler af Chirurger, som ere saa farlige for det menneskelige Kiøn. Desuden tillader jeg aldrig, at du giver dig ud for noget, som du ikke er. Det er et Bedragerie, for vis Følger jeg gruer. Naar du desuden kunde begribe, hvor haardt det maae være, efterat man har været Vicekonge over en smuk Provinds, og kundet kiøbt det smukkeste Kongerige i Verden, efterat man har været saa lykkelig at

blive

blive værdiget Frøken Zenoides Kiærlighed, da at finde sig i, at tiene som barmhiertig Broder i et Hospital. . . . . Ja det begriber jeg meget vel, svarede Cacambo, men jeg begriber ogsaa, at det er endnu meget haardere, at døe af Sult. Desuden maae De betænke, at det Forslag, som jeg giør Dem, er maaskee den eeneste Maade, paa hvilken De kan skiule sig for den gruesomme Vollhalls Efterstræbelser, og undgaae den Straf, som han har tiltænkt Dem.

Imedens at de talede saaledes, gik der en Broder forbi, som de giorde forskiellige Spørgsmaal til. Han besvarede samme til deres Fornøielse. Han forsikkrede dem at de barmhiertige Brødre her fik i Overflødighed at spiise og drikke, og at de nød en anstændig Friehed.

Candide fattede sin Beslutning; og iførte sig tilligemed Cacambo en barmhiertig Broders Dragt; hvilket man strax paa Stedet bevilgede dem. Nu begyndte begge vore Ulykkelige at opvarte andre Ulykkelige.

En Dag, da Candide gik rundt og uddeelte nogen tynd, vandig Suppe, tildrog en gammel

Mand

Mand sig hans Opmærksomhed. Hans Ansigt var gustent, hans Læber vare fulde af Fraad, hans Øine vare fordreiede, og Dødens Billede stod malet paa hans gustne indfaldne Kinder.

Stakkels Mand, sagde Candide til ham, jeg beklager Dem af mit ganske Hierte; De maae udstaae forfærdelig meget. Ja jeg lider meget, svarede han med en Dødninge-Stemme. Man siger at jeg har Svindsoet, Lungesyge, Brystsyge, og Fr... lige ind til Beenene; dersom det er sandt, saa er jeg virkelig ret syg. Men imidlertid gaaer dog alting godt i Verden, og det er just det som trøster mig.

Ak! sagde Candide, ingen uden Magister Pangloss formaaer i slig en jammerlig Tilstand, at paastaae denne Verden er den bedste, da enhver anden ikke vilde giøre andet en præke, at det var den Slem.... Udsig ikke dette afskyelige Ord, udraabte det elendige Menneske; jeg er den Pangloss, om hvilken I taler. Ulykkelige, lad mig døe i Fred; alting som er til, er godt, og indrettet paa den bedste Maade.

Den

Den Heftighed, med hvilken han talde disse Ord, koſtede ham ſin ſidſte Tand, ſom han harkede ud tilligemed en uhyre Mængde Raadd. Nogle Øieblikke derefter døde han.

Candide, ſom havde et godt Hierte, begræd ham. Hans Begravelſe var en Kilde til mange Betragtninger for vor Philoſoph; han erindrede ſig ofte alle hans Hændelſer. Kunnigunde var bleven i Kiøbenhavn, og der beſtod hendes Haandtering (ſom Candide erfarede) i at ſtoppe og vaſke gamle Strømper, i hvilket Fag hun erhværvede ſig temmelig Anſeelſe.

Lyſten til at reiſe havde ganſke forladt Candide, den troe Cacambo underſtøttede ham med ſine Raad og ſin venſkabelige Omgang. Candide knurrede ikke imod Forſynet. Jeg veed meget vel, at Lykſalighed ikke er falden i Menneſkenes Lod, ſagde han undertiden, Lykſalighed har kun hiemme i det gode Land Eldorado; men at komme derhen er umueligt.

Nittende Kapittel.

Candide forefinder endnu flere Bekiendtere.

Candide var ikke saa meget ulykkelig, siden han havde en oprigtig Ven. I en Mestize-Tiener havde han fundet det, som man forgieves søger efter i Europa. Maaskee at Naturen, der lader Urter voxe i America, som ere gode for Legemsskrøbeligheder i vor Verdens Deel, ogsaa der har Hielpemidler for vore Hierte- og Siæle-Sygdomme. Maaskee at der ere Mennesker i den nye Verden, der ere ganske anderledens dannede end som vi, som ikke ere Slaver af personlig Fordeel, som ere værdige til at føle Venskabs hellige Ild i deres Bryst. O hvor meget maatte man ikke ønske, at man, istedet for de med Blod bestænkte Baller Indigo og Cochenille, bragte nogle Mennesker til os derfra. Denne Slags Handel vilde være overmaade fordeelagtig for Menneskeheden.

Cacambo var Candide mere værd end som et Dusin røde Væddere belæssede med Eldoradoiske

Flin-

Flintesteene. Vor Philosoph begyndte igien at finde Behag i Livet. Det var en Trøst for ham at vaage over sine Medmenneskers Frelse, og ikke at være en unyttig Lem i Selskabet. Gud velsignede disse retskaffene Hensigter, ved at skiænke baade ham og Cacambo en ønskelig Helbred. De havde ikke længer Fnat, og de opfyldte deres møisommelige Embeds-Forretninger med et glad Sind; men Skiæbnen berøvede dem snart den Sikkerhed, som de nsde.

Kunnigunde, som havde besluttet bestandig at plage sin Mand, forlod Kiøbenhavn for at lede ham op. En Hændelse førte hende i Hospitalet; hun havde et Mandfolk med sig, som Candide strax kiendte at være Baron Donnerborg. Man kan let forestille sig, hvor stor hans Forbavselse maae have været. Baronen, som blev ham vaer, tiltalede ham saaledes:

Jeg roede ikke længe paa de Ottomanniske Galeier, Jesuiterne erfarede min Ulykke, og kiøbte mig los, til Ære for Selskabet. Jeg giorde en Reise til Tydskland, hvor min Faders Arvinger bevilste mig nogle Velgierninger. Jeg

sparede

sparede ingen Umage for at finde min Syster igien, og da jeg fik at vide i Constantinopel, at hun var reist bort med et Skib, som havde lidt Skibbrud paa Dannemarks Kyster, saa forklædte jeg mig og reiste efter hende. Jeg havde medtaget Rekommendations-Skrivelser til Danske Kiøbmænd, som staae i Forbindelse med Selskabet; og endelig fandt jeg min Syster, som elsker Dem endnu, i hvor uværdig De end er hendes Kiærlighed; og siden De har havt den Uforskammenhed at sove hos hende, saa giver jeg min Tilladelse til at Egteskabet bliver ratificeret, eller hellere at der bliver høitideligen holdt en nye Formæling. Vel at forstaae at De bliver viet til min Syster ved den venstre Haand; og det er ogsaa meget billigt, da hun har een og halvfierdsindstyve Aner, og De har ikke een eeneste. Ak! sagde Candide, uden Skiønhed, ere alle Verdens Aner..... Frøken Kunnigunde var overmaade styg; da jeg begik den dumme Streg og ægtede hende; hun blev smuk igien, og en anden nød hendes Yndigheder; nu er hun bleven hæslig igien, og nu begiærer De, at jeg paa nye

skal

skal give hende min Haand. Nei, der bliver paa min Ære intet af, min Velærværdige Hr. Pater! Send hende kun tilbage til hendes Serrail i Constantinopel; hun har beviist mig alt for meget ondt her i dette Land.

Lad dig dog bevæge, du Utaknemmelige, sagde Kunnegunde, og vreed og dreiede sit Legeme græsselig. Tving ikke Hr. Baronen, som er Præst, til at dræbe os begge to, for at aftvætte sin Skam i vort Blod. Troer du vel, at jeg frivillig havde villet brudt den dig skyldige Troeskab? Hvad vilde du vel have at jeg skulde have giort imod min Patron, som fandt at jeg var smuk? mine Taarer eller mine Skrig kunde ikke formilde hans vilde Heftighed. Da jeg saae at han slet ikke kunde vindes, saa giorde jeg det, som ethvert andet Fruentimmer i mit Sted vilde have giort — jeg lagde mig saaledes — at Krænkningen ikke blev mig for smertelig. Det er min heele Forbrydelse, og den fortiener ikke din Vrede.

En Forbrydelse, som er større i dine Øine, er, at jeg har berøvet dig din Pige; men denne For-

Forbrydelse bør just bevise dig min Kiærlighed. Kom min kiære Mand, lad alting være godt. Dersom mine slappe Bryster engang igien blive runde og faae deres forrige Fasthed; dersom.... saa skal det altsammen kun være for dig min kiære Candide; vi ere ikke længer i Tyrkiet, og jeg sværger dig til ved alt det som helligt er, at jeg aldrig meer vil lade mig skiænde. —

Denne Tale giorde just ikke noget stort Indtryk paa Candide. Han udbad sig nogle Timer til at betænke sig hvad Beslutning han skulde tage. Hr. Baronen tilstod ham dertil to Timer, i hvilke han beraadslog sig med sin Ven Cacambo. Efterat de havde overveiet alle Grunde for og imod, saa fattede de den Beslutning at følge med Jesuiten og hans Syster til Tydskland.

Og nu forlod hele Selskabet Hospitalet, ikke til Fods, men paa ret gode Heste, som Jesuiter-Baronen havde kiøbt. De ankom lykkelig til Kongerigets Grændser.

En høi Mand med et meget hæslig Aasyn betragtede vores Helt meget opmærksom. Det er ham selv, sagde han, i det han saae hen paa et

lille

lille Stykke Papiir. Min Herre! torde jeg vel uden at være nysgierrig, spørge om De ikke hedder Candide? "Jo min Herre saaledes har man stedse kaldet mig." Det fornøier mig ret at høre, min Herre. Ja De har virkelig sorte Øienbryne, fremstaaende Øine, middelmaadig store Øren, et rundt og rødladent Ansigt; og det forekommer mig og som at De kunde være af en fem Fods og fem Tommers Høide. "Ja, min Herre, saa høi er jeg; men hvad angaae mine Øren og min Høide Dem?" "Vi maae være meget nøiagtige i vor Embeds Forretning, min Herre. Men et lille Spørgsmaal maae de endnu tillade mig at giøre Dem: har De ikke tient hos Baron Vollhall? Min Herre, svarede Candide ganske forvirret, jeg begriber virkelig ikke.... "Ja men hvad mig angaaer, da begriber jeg overmaade vel, at de er den Person, hvis Beskrivelse man har tilsendt mig; Soldater! gaaer med denne Herre, lav det lille Kammer i Stand til ham, og kald paa Smedden, at han forfærdiger en lille Lænke for Herren, omtrent af en tredive til fyrgetive Punds Vægt. — Der har De ret en

smuk

smuk Hest, min Hr. Candide; jeg bruger nu just saadan en Hest, om Kisbet skal vi nok komme til rette.

Baronen understod sig ikke at forlange Hesten tilbage. Man slæbte Candide bort. Candide græd i en heel Fierdendeeltime. Jesuiten lod sig ikke mærke med nogen Vergrelse over denne Katastrophe. Jeg havde dog været nødt til at stikke ham ihiel, eller at gifte Dig bort igien paa nye, sagde han til sin Syster. Og naar man ret overveier alting, saa geraader det nærværende Tilfælde til meer Ære for vor Familie. Kunnegunde reed bort med sin Broder: men den troe Cacambo vilde ikke forlade sin Ven.

Tyvende Kapittel.

Videre Fortælling om Candides Uheld. Hvorledes han finder sin Kiæreste igien, og hvad der saa hændes.

O Pangloss! udraabte Candide, det er stor Skade, at De maatte komme saa elendig af Dage.

Dage. De har kun været Vidne til en Deel af mine Ulykker, og jeg haabede dog engang at faae dem til at forlade den urimelige Meening, som de forsvarede indtil deres sidste Øieblik. Intet Menneske paa Jorden kan have udstaaet mere Ondt end som jeg; men der er nok ikke et eeneste Menneske til, som ikke har forbandet sin Tilværelse, som Pave Urbans Datter meget eftertrykkelig sagde os. Hvad vil der blive af mig min kiære Cacambo? Ja det veed jeg ikke, svarede Cacambo, men det veed jeg, at jeg aldrig vil forlade Dem. Og Frøken Kunnegunde har forladt mig, sagde Candide. Ak! en mestizzisk Ven er meget mere værd, end som en Kone.

Saaledes talede Candide og Cacambo sammen i et mørkt Fængsel. De blev hentet ud af samme for at blive bragt til Kiøbenhavn. Der var det hvor vor Philosoph maatte erfare sin Skiæbne; han ventede at den skulde blive gruelig, og vore Læsere tænke nok det samme; men Candide tog Feil, og vore Læsere tage ligeledes Feil. Det var i Kiøbenhavn, hvor at Lykken ventede paa ham. Neppe var han ankommen der, førend han

han erfarede Vollhalls Død. Denne Barbar blev ikke beklaget af noget Menneske, men alle interesserede sig for Candide. Hans Lænker bleve brudte, og Frieheden var ham saa meget mere kiær, da den forskaffede ham Leilighed, til at finde Zenoide igien. Han ilede hen til hende; i en lang Tid kunde de ikke tale et eneste Ord. Men deres Taushed var veltalende nok. De græd, og de omfavnede hverandre, de vilde tale, men kunde ikke for Graad.

Cacambo følte det Behagelige, som ligger i et saadant Skuespil for et følsomt Væsen; han tog Deel i sin Vens Glæde; og var næsten lige saa henrykt som han.

Kiære Cacambo, tilbedelige Zenoide, udraabte Candide. I udslette af mit Hierte de Spoer, som mine ulykkelige Hændelser have indgravet i samme. Kiærlighed og Venskab berede mig behagelige Dage og fornøielige Øieblikke. Hvor mange Prøvelser har jeg ikke maattet udstaae, førend jeg opnaaede denne uventede Lykke? Alting er forglemt, min kiære Zenoide, jeg seer

Dem, De elsker mig; alting gaaer meget godt for mig, alting gaaer godt i hele Naturen.

Ved Vollhalls Død var Zenoide bleven ganske uafhængig, hun kunde gisre og lade hvad hun vilde. Hoffet anviiste hende en aarlig Indkomst paa hendes Faders Godser, som havde været konfiskerede; hun deelte den med Candide og Cacambo; hun tog dem begge til sig i sit Huus, og giorde overalt bekiendt, at disse to Fremmede havde beviist hende væsentlige Tienester, som giorde det til en Skyldighed for hende, at forskaffe dem alle Livets Sødheder, og at godtgisre den Uretfærdighed, som Lykken havde viist imod dem.

Men der vare nogle Folk, som indsaae Bevæggrundene til disse Velgierninger; og det var meget let, da hendes Omgang med Candide havde giort saa stem en Opsigt. Den store Hob dadlede hendes Opførsel, som kun blev billiget af nogle faae veltænkende Mennesker. Zenoide, der giorde meget Væsen af Tossernes Agtelse, leed meget over, at hun ikke var i det Fald at kunde fortiene samme.

Men

Men Efterretningen om Frøken Kunnegundes Død, som de Kiøbmænd, der korresponderede med Jesuiterne, udbredte i Kiøbenhavn, gav Zenoide Leilighed til at giøre en Ende paa al denne Byesnak; hun lod forfærdige et Stammetræe for Candide. Forfatteren, som var en meget duelig Mand, lod ham nedstamme fra een af de allerældste Familier i Europa; han foregav endog, at hans sande Navn var Canut, som een af Dannemarks Konger havde heedt. Dette var meget sandsynligt; Dide i ut er just ikke nogen stor Forandring.

Formedelst denne lille Forandring blev Candide en meget stor Herre. Han formælede sig offentlig med Zenoide; og de levede saa roeligt og godt, som det er mueligt at leve. Cacambo var deres fælleds Ven, og Candide sagde ofte: Alting gaaer just ikke saa godt som i Eldorado, men alting gaaer ikke heller saa meget galt.

Kapitlernes Indhold

i den første Deel.

Første Kapittel.

Hvorledes Candide blev opdraget i et smukt Slot, og hvorledes han blev udjaget af samme. = Side 1

Andet Kapittel.

Hvorledes det gik Candide iblandt Bulgarerne. = = 6

Tredie Kapittel.

Hvorledes Candide løb bort fra Bulgarerne, og hvorledes det da gik ham. 10

Fierde Kapittel.

Hvorledes Candide mødte sin gamle Læremester i Philosophien, Magister Pangloss, og hvad der saa hændedes. Side 15

Femte Kapittel.

Storm, Skibbrud, Jordskielv, Doktor Panglosses, Candides og Giendøberen Jakobs Hændelser. 21

Siette Kapittel.

Hvorledes man holder en smuk Auto-da-fe, for at afværge Jordskielv, og hvorledes Candide blev kagstrøgen. 27

Syvende Kapittel.

Hvorledes en gammel Kierling bærer Omsorg for Candide, og hvorledes han finder sin Kiereste igien. 30

Ottende Kapittel.

Kunnegondes Historie.

Niende Kapittel.

Hvad der hændedes Kunnegunde, Candide, Stor Inqvisitoren og en Jøde. S. 41

Tiende Kapittel.

I hvilken stor Nød Candide, Kunnegunde og den Gamle ankomme til Cadix, og om deres Indskibning. 44

Ellevte Kapittel.

Den Gamles Historie. 46

Tolvte Kapittel.

Fortsættelse af den Gamles ulykkelige Hændelser. 55

Trettende Kapittel.

Hvorledes Candide var nødsaget til at forlade den smukke Kunnegunde og den Gamle. 63

Fiortende Kapittel.

Hvorledes Candide og Cacambo bleve modtagne af Jesuiterne i Paraguai 68

Femtende Kapittel.

Hvorfor Candide dræber sin elskelige Kunnegundes Broder. = Side 76

Sextende Kapittel.

Hvad der hændedes vore tvende Reisende med to Piger, to Babianer og de Vilde, som kaldes Langsrer. = 80

Syttende Kapittel.

Candide og hans Tiener ankomme i Landet Eldorado, og hvad der sammesteds hændedes dem. = 88

Attende Kapittel.

Hvad de saa, i Landet Eldorado. = 95

Nittende Kapittel.

Hvad der hændedes dem i Surinam, og hvorledes Candide giorde Bekiendtskab med Morten. = 106

Tyvende Kapittel.

Candides og Mortens Tildragelse paa Havet.

En og Tyvende Kapittel.

Candide og Morten nærme sig til de Franske Kyster, og herom tale de. 122

To og Tyvende Kapittel.

Hvad der hændtes Candide og Morten i Frankerige. 126

Tre og Tyvende Kapittel.

Candide og Morten komme til de Engelske Kyster; og hvad de see der. 150

Fire og Tyvende Kapittel.

Om Paquette, og Broder Giroflée. 153

Fem og Tyvende Kapittel.

Besøg hos Signor Pococuranté, Nobile di Venizia. 163

Sex og Tyvende Kapittel.

Candide og Morten spiise med sex Fremmede. Hvem disse Fremmede vare. 175

Syv og Tyvende Kapittel

Candides Reise til Constantinopel. = 182

Otte og Tyvende Kapittel.

Hvad der tildrog sig med Candide, Kunnegunde. Pangloss, Morten o. s. v. 190

Ni og Tyvende Kapittel.

Hvorledes Candide fandt Kunnegunde og den Gamle. = 198

Treyte Kapittel.

Slutning. = = = 200

Kapitlernes Indhold

i den anden Deel.

Første Kapittel.

Hvorledes Candide forlod sit Selskab, og hvad der saa tildrog sig. Side 3

Andet Kapittel.

Hvad der hændedes Candide i dette Huus, og hvorledes han forlod det. 10

Tredie Kapittel.

Candides Imodtagelse ved Hoffet, og hvad som siden hændedes. 16

Fierde Kapittel.

Nye Naade som bliver beviist Candide. Hans Ophøielse. 21

Femte Kapittel.

Candide bliver en meget stor Herre, og er dog ikke fornøiet. 25

Siette Kapittel.

Candides Forngielser. Side 27

Syvende Kapittel.

Zirzas Historie. 35

Ottende Kapittel.

Candide bliver kied af denne Levemaade. Han forefinder een, hvis Møde her var ham meget uventet. 41

Niende Kapittel.

Candides Unaade og Hændelser paa sine Reiser. 47

Tiende Kapittel.

Candides og Panglosses Ankomst til Marsdi Marmora; hvad de see der, og hvor de blive af. 53

Ellevte Kapittel.

Candide vedbliver at reise og i hvilken Qvalité. 57

Tolvte Kapittel.

Candide fortsætter sin Reise. Nye Hændelser. . . 61

Trettende Kapittel.

Zenoides Historie. Hvorledes Candide forelskede sig i hende og hvad Følgen deraf bliver. . . 72

Fiortende Kapittel.

Videre Beretning om Candides Kiærlighed. . . . 77

Femtende Kapittel.

Vollhalls Ankomst. Reise til Kiøbenhavn. . . . 84

Sextende Kapittel.

Hvorledes Candide fandt sin Kone igien, og mistede sin Kiæreste. . 88

Syttende Kapittel.

Hvorledes Candide vilde aflive sig selv, og ikke giorde det. Hvad der hændtes ham i et Værtshuus. . 93

Attende Kapittel.

Candide og Cacambo tage deres Tilflugt ind i et Hospital. Hvem de forefinde der. 100

Nittende Kapittel.

Candide forefinder endnu flere Bekiendtere. 105

Tyvende Kapittel.

Videre Fortælling om Candides Uhæld. Hvorledes han finder sin Kiæreste igien, og hvad der saa hændes. 111